

STORTINGET

Innst. 258 L

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Prop. 104 L (2016–2017)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven)

Til Stortinget

1. Sammendrag

Kulturdepartementet legger i proposisjonen frem et forslag til ny åndsverklov. Forslaget til ny lov skal erstatte gjeldende åndsverklov (lov 12. mai 1961 nr. 2 om opphavsrett til åndsverk mv.).

De mange endringer som har blitt foretatt i gjeldende lov siden 1961, gjør at den i dag fremstår som fragmentert og vanskelig tilgjengelig. I forslaget til ny lov er både språk og struktur gjennomgått. Hensikten har vært å modernisere og forenkle loven, slik at den blir et mer effektivt og lettere anvendelig verktøy for alle dens brukere. Selv om gjeldende lov gjennom tre større endringer de siste tre årene har blitt tilpasset den digitale utviklingen, skjer utviklingen så fort at ytterligere tilpasninger er nødvendig også i den nye loven.

Den nye åndsverkloven vil i forhold til gjeldende lov innebære endringer både når det gjelder språk og struktur, og også materielt sett. Hovedreglene og prinsippene som gjeldende lovgivning er bygget på, vil imidlertid videreføres. Et hovedmål med åndsverkloven – både gjeldende og ny lov – er å sikre rettighetshaverne inntekter. Loven er et sentralt virkemiddel for regjeringens mål om at skapende og utøvende kunstnere i større grad skal kunne leve av sin virksomhet, og at det skal legges til rette for investeringer i kreativt innhold. Hensynet til rettighetshaverne skal imidlertid balanseres mot brukernes og samfunnets interesse i å ha tilgang til åndsverk.

Forslaget til ny lov tar sikte på å klargjøre og forenkle reglene for bruk av åndsverk, basert på at det skal være en rimelig balanse mellom de interesser loven skal ivareta.

Med mål om større grad av klarhet og oversikt foreslås den nye loven bygget opp noe annerledes enn gjeldende lov. Først behandles de rettigheter som loven gir. I nytt kapittel 1 finnes grunnleggende bestemmelser om opphavsrett (tilsvarende gjeldende første kapittel). I dette kapitlet inntas også som ny § 1 en bestemmelse om lovens formål. Nytt kapittel 1 omfatter i tillegg reglene i gjeldende fjerde kapittel om opphavsrettens vernetid, mens kapittel 2 inneholder regler om rettighetene til utøvende kunstnere og produsenter m.fl. (tilsvarende gjeldende femte kapittel). Rettighetene i nytt kapittel 2 omtales ofte som nærstående rettigheter. Regler om rettighetenes avgrensning og forvaltning av rettigheter ved avtalelisens mv. foreslås inntatt i nytt kapittel 3 (tilsvarende gjeldende andre kapittel). Kapittel 4 i den nye loven inneholder regler om opphavsrettens overgang mv. (tilsvarende gjeldende tredje kapittel). I kapittel 5 inntas bestemmelser om straff og erstatning mv. (tilsvarende gjeldende sjuende kapittel), mens tiltak ved inngrep i opphavsrett m.m. på Internett fremgår av kapittel 6 (tilsvarende gjeldende kapittel 7a). Bestemmelser til vern for tekniske beskyttelsessystemer og elektronisk rettighetsinformasjon er inntatt i kapittel 7 (tilsvarende gjeldende kapittel 6a), kapittel 8 inneholder forskjellige bestemmelser (tilsvarende gjeldende sjettede kapittel). Bestemmelser om lovens rekkevidde fremgår av kapittel 9 (tilsvarende gjeldende åttende kapittel) og sluttbestemmelser av kapittel 10 (tilsvarende gjeldende niende kapittel).

Flere av de foreslåtte materielle endringene er begrunnet i hensynet til de opprinnelige rettighetshavere (dvs. de skapende og utøvende kunstnere) som ofte vil være den svakere part i kontraktsforhandlinger. For å

styrke disse rettighetshavernes stilling foreslås i kapittel 4 om opphavsrettens overgang innført flere nye regler. Når rettigheter overdras til bruk utenfor forbrukerforhold, har den opprinnelige rettighetshaveren etter forslaget til ny lov krav på et rimelig vederlag fra erververen. Ved vurderingen av hva som utgjør rimelig vederlag, skal det bl.a. legges vekt på hvilke rettigheter som overdras, hva som er vanlig på området, og de konkrete forhold som gjør seg gjeldende. Det foreslås også å lovfeste det til nå ulovfestede prinsipp om at opphavsrett til verk skapt i arbeidsforhold og oppdragsforhold, i mangel av annen avtale, anses overgått til arbeids-/oppdragsgiveren i den utstrekning det er nødvendig og rimelig for at arbeids-/oppdragsforholdet skal nå sitt formål. Det foreslås også uttrykkelig lovfestet at opphaveren ikke skal anses for å ha overdratt en mer omfattende rett enn det avtalen klart gir uttrykk for (spesialitetsprinsippet).

Videre foreslås en ny og mer teknologinøytral avtalelisensbestemmelse for klarering av rettigheter til audiovisuelt innhold og radioproduksjoner. I tillegg til å legge til rette for klarering av nye former for bruk, erstatter den nye klareringsbestemmelsen også de gjeldende avtalelisensene som i dag finnes i §§ 30, 32 og 34. Forslaget til ny bestemmelse er basert på at avtalelisensen ikke bør begrenses til bestemte former for teknologi. Den nye bestemmelsen legger til rette for bruk av avtalelisens uavhengig av hvordan tilgjengeliggjøringen skjer, men vil ikke gjelde for klarering av offentlig fremføring og overføring av lydopptak. Der foreslås gjeldende § 45b videreført i ny § 21. Imidlertid vil hovedregelen fortsatt være at rettigheter klareres individuelt ved direkte avtaler med rettighetshaverne, slik at den nye avtalelisensbestemmelsen ikke vil gjelde for bruk der det er inngått avtale direkte med rettighetshaveren.

Forslaget viderefører gjeldende hovedregel om at den enkelte internettbruker som surfer på Internett, ikke skal ha noe ansvar etter åndsverkloven, selv om materiale hun eller han ser på er ulovlig lagt ut. Men fra denne hovedregelen foreslås det nå et unntak. Det blir ulovlig å strøme film og andre åndsverk der det er åpenbart at materialet er ulovlig lagt ut. I tillegg er det et vilkår at bruk fra den ulovlige kilden er egnet til å skade rettighetshavernes økonomiske interesser i vesentlig grad. Straff og erstatning kan bare ilegges ved forsettlig overtredelse av bestemmelsen. De strenge vilkårene som kreves før bestemmelsen kan komme til anvendelse, sikrer at bestemmelsen ikke kommer i strid med ytrings- og informasjonsfriheten. Slik situasjonen er i dag, vil bestemmelsen f.eks. omfatte film som er gjort tilgjengelig på Internett for strømming uten rettighetshavernes samtykke. Brukere som oppsøker slike ulovlige tilbud og ser filmer gratis, selv om de er vel vitende om at filmene ulovlig er gjort tilgjengelig på Internett – og at den ulovlige tjenesten påfører rettighetshaverne tap, vil

kunne komme i ansvar. Presiseringen om strømming fra ulovlig kilde foreslås inntatt i bestemmelsen om opphavsrettens innhold i § 3.

For øvrig foreslås rettighetshavernes eneretter videreført uten materielle endringer. I retten til tilgjengeliggjøring for allmennheten foreslås det imidlertid inntatt en ny «underkategori» som gjelder «overføring til allmennheten» av åndsverket. Det tilsiktes med dette ingen realitetsendringer i og med at slik overføring etter gjeldende rett er omfattet av eneretten til offentlig fremføring. Etter den nye bestemmelsen vil en rettighetshaver ha enerett til tilgjengeliggjøring for allmennheten av verket ved offentlig (1) visning og (2) spredning av eksemplarer, ved (3) offentlig fremføring og (4) overføring til allmennheten av verket. Forslaget er begrunnet i særlig to hensyn. For det første bør ikke fremføringsbegrepet omfatte så mye at det ikke lenger er samsvar mellom lovspråket og hva som er naturlig etter alminnelig språklig forståelse. For det andre vil innføringen av begrepet i loven legge bedre til rette for å relatere EU-domstolens praksis til norsk rett.

Videre foreslås det at regelen om kopiering til privat bruk videreføres. Kompensasjonsordningen som forvaltes av Norwaco for slik kopiering, foreslås utvidet til også å omfatte visuelle og litterære verk.

Det klargjøres i loven at f.eks. visning av film i klasseromsundervisning er tillatt fri bruk fordi fremføringen anses å skje innenfor det private området.

Også reglene om medias adgang til å gjengi verk med omtale av dagshending foreslås forenklet og utvidet, slik at verk kan gjengis ikke bare ved film og kringkasting, men på de plattformer som i dag er aktuelle for medias nyhetsformidling. Av hensyn til nyhetsformidlingen foreslås det også at flere typer verk enn i dag kan gjengis mot vederlag ved omtale av en dagshending.

I den nye loven foreslås dessuten at «opphaver» benyttes som nytt kjønnsnøytralt begrep for den gjeldende betegnelsen «opphavsmann». I proposisjonen har opphaver blitt brukt i forslaget til ny lov og i departementets merknader/vurderinger, mens opphavsmann har blitt beholdt i omtalen av gjeldende rett.

Det foreslås også endringer i straffe- og erstatningsreglene. Endringene tilsvarer i stor grad den harmonisering av håndhevingsreglene i lovgivningen om industrielt rettsvern som ble foretatt i 2013, jf. Prop. 81 L (2012–2013). Endringene innebærer at straffebestemmelsen som omhandler ordinær straff i den nye åndsverkloven, forenkles. Skyldkravet om uaktsomhet tas bort, slik at det kun er de forsettlige lovbruddene som kan idømmes straff. På den annen side utvides den ordinære strafferammen til bøter og fengsel inntil ett år. I erstatningsbestemmelsene foreslås endringer som vesentlig styrker rettighetshavernes rett til vederlag og erstatning. Som etter gjeldende rett kan også uaktsom overtredelse være erstatningsbetingende. Unntak gjelder for nedlasting og

strømming fra ulovlig kilde, hvor også erstatningsansvar vil være betinget av forsett.

Kongens gjeldende kompetanse til å gi nærmere regler i forskrift foreslås lagt til departementet der dette antas å være mest praktikabelt.

2. Komiteens merknader

2.1 Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Kari Henriksen og Tone Merete Sønsterud, fra Høyre, Marianne Haukland, lederen Kristin Ørmen Johnsen og Tage Pettersen, fra Fremskrittspartiet, Silje Hjemdal og Morten Wold, fra Senterpartiet, Olav Urbø, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, fra Venstre, Grunde Almeland, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, viser til at Prop. 104 L (2016–2017) Lov om opphavsrett til åndsverk mv. kom til behandling i Stortinget våren 2017, og at saksbehandlingen er blitt utsatt til våren 2018. Komiteen viser til at regjeringen sendte forslag til ny åndsverklov på høring 17. mars 2016.

Komiteen viser til at proposisjonen inneholder en rekke endringer fra høringsnotatet.

Komiteen avholdt åpen høring 5. februar 2018, hvor svært mange aktører og organisasjoner ga uttrykk for sine synspunkter. Komiteen viser for øvrig til at den daværende familie- og kulturkomité avholdt åpen høring i saken 9. mai 2017.

2.2 Grunnleggende bestemmelser

Komiteen viser til at hovedmålsettingene med åndsverkloven er å sikre rettighetshaverne inntekter, at skapende og utøvende kunstnere i større grad skal kunne leve av sin virksomhet, og at det skal legges til rette for investeringer i kreativt innhold. Hensynet til rettighetshaverne skal balanseres mot brukernes og samfunnets interesse i å ha tilgang til åndsverk. Komiteen viser til at hensikten med Prop. 104 L (2016–2017) har vært å modernisere og forenkle loven, slik at den blir et mer effektivt og lettere anvendelig verktøy for alle dens brukere. Selv om gjeldende lov gjennom tre større endringer de siste tre årene har blitt tilpasset den digitale utviklingen, skjer utviklingen så fort at ytterligere tilpasninger er nødvendig også i den nye loven.

Komiteen merker seg at begrepet «opphavsmann» er foreslått erstattet med det kjønnsnøytrale begrepet «opphaver», og synes det er et godt forslag som vil bidra til et mer inkluderende språk i loven. Komiteen anser det også som et eksempel på at både språk og struktur har blitt gjennomgått og vurdert i forslaget til ny lov.

Komiteen viser til at den nye loven er bygget opp noe annerledes enn gjeldende lov, og merker seg at i nytt kapittel 1 tas det inn en ny formålsbestemmelse i tillegg til de grunnleggende bestemmelser om opphavsrett som allerede finnes i første kapittel i gjeldende lov. Komiteen merker seg at i høringsnotatet var formålsparagrafen utformet slik at den la vekt på beskyttelse av opphavers rettigheter. Men etter innspill fra produsent-siden ble det gjort endringer, slik at da forslaget kom til Stortinget, var retten til bruk og videresalg av verk i større grad vektlagt.

2.3 Rettigheter til utøvende kunstnere og produsenter

Komiteen viser til at kapittel 2 i proposisjonen inneholder regler om rettighetene til utøvende kunstnere og produsenter m.fl., noe som ofte omtales som nærstående rettigheter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti viser til lovforslaget § 21. Disse medlemmer mener at muligheten til å fraskrive seg f.eks. gramo-verderlaget åpner for at et møysommelig oppbygd system for enkel og kollektiv forvaltning av vederlag brytes opp, og at det samlede vederlaget til musikere og produsenter vil kunne minke. Disse medlemmer er urolige for at en slik endring av lovverket vil medføre flere parallellsystemer som vil gjøre forvaltningen mer ressurskrevende og samtidig gi rettighetshavere og musikkbrukere et uoversiktlig marked å orientere seg i.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, merker seg at de øvrige partiene ikke ønsker at kommersielle aktører skal få ta del i beskyttelsen av kommersielle interesser på vegne av andre aktører som har kommersielle motiver. Flertallet mener at det i bunn og grunn dreier seg om en tjeneste på normale forretningsmessige vilkår til gunst for begge parter, der formålet med slik forvaltning er å sikre de økonomiske interessene til rettighetshaver.

2.4 Avgrensning av opphavsretter og forvaltning av rettigheter ved avtalelisens

2.4.1 Sitat

Komiteen viser til at kapittel 3 i proposisjonen gjelder regler om rettighetenes avgrensning og forvaltning av rettigheter ved avtalelisens.

Komiteen mener at sitatretten, jf. lovforslaget § 29, er en av åndsverklovens mest sentrale bestemmelser. Den er helt vesentlig for demokratiet vårt, slik at mediene og journalistikken kan få oppfylt sitt samfunnsoppdrag om å legge til rette for informasjons- og me-

ningsutveksling og bidra til en opplyst offentlig virkelighet.

For å forsterke muligheten til å gi befolkningen ytterligere informasjon og innsikt, og fordi det nå er teknisk mulig, har mediene i dagens samfunn i større grad enn tidligere tatt i bruk videoklipp og bilder fra ulike kilder, også private, for å dokumentere faktiske forhold og hendelser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at ordlyden i gjeldende bestemmelse om den vederlagsfrie sitatretten foreslås videreført.

Flertallet viser til proposisjonen s. 130, hvor det står følgende:

«Sitatretten gjelder for alle typer verk, men retten til å sitere er likevel generelt ansett for å være snever for verk som er særlig sårbare for gjengivelse uten samtykke til illustrative formål, som kunstverk, fotografiske verk og musikk. Bakgrunnen er at en omfattende adgang til å sitere fra slike verk lett vil kunne utgjøre en trussel mot opphavsmannens legetime interesser.»

Flertallet viser til vurderingene gjort i proposisjonen om videreføring av gjeldende ordlyd, som angir at det kan siteres fra offentlige verk «i samsvar med god skikk og i den utstrekning formålet betinger». Flertallet er enige i vurderingen om at gjeldende ordlyd er fleksibel og godt egnet til å ivareta en rimelig balanse mellom hensynet til både rettighetshaver og brukernes interesser.

Flertallet viser til at mediene etter forslaget § 36 i større utstrekning kan gjengi kunstverk, fotografiske verk og filmverk mot vederlag. I forslaget er denne bestemmelsen utvidet slik at den i motsetning til gjeldende regler også omfatter filmverk. Lovforslaget er dessuten teknologinøytralt, slik at bestemmelsen gir anledning til gjengivelse på alle medieplattformer. Dette sikrer i stor grad mediernes interesser samtidig som rettighetshaverne sikres vederlag, dvs. en rimelig balanse mellom de forskjellige interesser. Videre ønsker flertallet å påpeke at der hvor publikum sender film og bilder til medieselskapene, må det antas å ligge et samtykke til at dette materiale kan publiseres. Det er derfor ingen grunn til å utvide sitatretten på dette grunnlag.

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil påpeke at det er viktig at lovteksten i § 29 ikke tolkes for strengt når det gjelder adgang for medier til å gjengi visuelle verk etter sitatretsbestemmelsen. Adgang for medier til å gjengi visuelle verk etter sitatretsbestemmelsen bør derfor vurderes ut fra samme vilkår som ved sitering av andre typer verk, nemlig ut fra en helhetsvurdering

og konkret veiing av hensynet til ytringsfriheten på den ene siden og opphavet på den andre siden.

2.4.2 *Bruk av verk i undervisningsvirksomhet*

Komiteen merker seg at § 43 foreslår fri bruk av verk ved undervisningsvirksomhet, begrunnet i at ordinær klasseromsundervisning anses å skje innenfor det private området.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti merker seg at flere av høringsinstansene er skeptiske til denne begrunnelsen, da klasseromsundervisning vurderes som en profesjonsutøvelse og dermed ikke kan anses som virksomhet som utøves i en privat sfære.

Komiteen mener det er et viktig, grunnleggende og demokratisk prinsipp at alle barn og unge får oppleve, bruke og fordype seg i kunst og kultur i løpet av skolegangen. Åndsverk kan brukes aktivt i undervisningen, f.eks. ved at elevene leser tekster, spiller og hører på musikk, dramatiserer, ser på film, nyheter eller videoklipp. Komiteen vil sikre retten til å bruke åndsverk i undervisningen. Det innebærer mulighet for formidling på ulike måter som kan bidra til å videreføre kulturarven, bygge opp under kulturinteressen og oppdra et publikum. I klasserommet skapes morgendagens samfunnsborgere. Komiteen mener derfor det er viktig at elevene eksponeres for et mangfold av åndsverk, slik at bakgrunn ikke er avgjørende for deres kjennskap eller eierskap til kulturmangfoldet i samfunnet.

Det er komiteens oppfatning at åndsverklovens virkeområde trenger en avgrensning mot den private sfære.

Komiteen viser til at prinsippet om adgang til fri bruk av verk i undervisningsvirksomhet, som den såkalte «klasseromsregelen» i § 43 er uttrykk for, også inngår i opphavsrettslovgivningen i de nordiske landene. Komiteen er fornøyd med at åndsverkloven fortsatt skal verne om den frie bruken av verk i undervisningsvirksomhet.

Komiteen viser samtidig til at flere rettighetshaverorganisasjoner har uttrykt bekymring for at lovfesting av klasseromsregelen kan føre til fremtidig inntektstap, ved at skoleeiere slutter å inngå avtalelisenser. Når komiteen går inn for å lovfeste klasseromsregelen, er intensjonen en kodifisering av gjeldende rett. Samspillet mellom reglene for eksemplarframstilling i undervisning, som klareres ved avtalelisens, og reglene for fri fremføring i klasserom har lang tradisjon i norsk og nordisk rett. I dagens system inngår overføring i «framføring», og dette er den opphavsrettslige balansen på undervisningsområdet. Dersom bruken av regelen fører til en urimelig endring av forutsetningene, bør be-

stemmelsen ses på på nytt. Sannsynligvis vil også det kommende EU-direktivet på området si noe om bruk av åndsverk i undervisning. I den forbindelse antas også reglene å bli vurdert på nytt.

Komiteen fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag om å justere 'klasseromsregelen' i åndsverkloven § 43 dersom det viser seg at bruken etter bestemmelsen utvikler seg slik at den skader rettighetshavernes interesser på en urimelig måte.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen se på bruken av strømming som basis for fri overføring i skolene og komme tilbake med sak til Stortinget dersom denne bruken er årsak til at flere kommuner har sagt opp sin lisensavtale med Norwaco og Kopinor.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti viser til at flere høringsinstanser peker på at forslaget til ny § 43 er en utvidelse av gjeldende rett ved at forslaget også gjelder for overføring og ikke bare for direkte fremføring. I mange tilfeller vil det være vanskelig å skille mellom eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring (fremføring). Skillet har en betydning fordi eksemplarframstilling er vederlagspliktig, mens fremføring ikke er det.

Disse medlemmer viser til at vederlag forvaltes av organisasjoner som Norwaco og Kopinor, som opptrer som bindeledd mellom skoleeiere og skapere av kultur og underholdning. Organisasjonene forvalter rettigheter til åndsverk og produksjoner som norske og utenlandske rettighetshavere står bak, og gir skoleeiere mulighet til å klarere rettighetene på en enkel og sikker måte. Disse medlemmer viser videre til at ordningene er lite byråkratiske og ikke påvirker rapporteringsbyrden for den enkelte lærer, da det er skoleeiere, altså kommuner og fylker, som inngår avtalene, og utbetalningene er basert på anslag. Vederlagsinntektene går tilbake til rettighetshaverne og bidrar til et bærekraftig kulturliv.

Disse medlemmer viser til at det gjøres færre opptak i skolene i dag enn for noen år tilbake, og siden 2003 har antallet kommuner som har avtale med Norwaco om opptak av TV- og radioprogrammer, sunket med over 100. Per i dag er det kun litt over halvparten av landets kommuner som har avtale om opptak av kringkastingsprogram. Store kommuner som Bergen, Trondheim og Tromsø har ikke avtale. Disse medlemmer viser til at kommunene som velger å ikke inngå avtale, begrunner dette med at de ikke lenger gjør opptak fra

TV, da de i stedet strømmer direkte fra Internett. Disse medlemmer viser til at det er rimelig å anta at strømming og andre nye metoder for å presentere kunst- og kulturtilbud vil bli en stadig viktigere kilde til bruk i norske klasserom, og at en moderne åndsverklov må ta høyde for det. Disse medlemmer mener det er avgjørende at norske elever også i årene som kommer, får tilgang på kunst og kultur av høy kvalitet. Disse medlemmer viser til at elevene fortsatt vil ha tilgang til dette uten merarbeid for den enkelte lærer.

Disse medlemmer foreslår derfor:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med sak om hvordan og hvorvidt verk som overføres i klasserommet, deriblant strømming fra Internett, kan likestilles med eksemplarframstilling i klasserommet, og dermed bli vederlagspliktig, slik at det blir mulig for partene å inngå avtalelisens også for strømming og annen overføring.»

2.5 Opphavsrettens overgang

Komiteen viser til at kapittel 4 inneholder regler om opphavsrettens overgang, og at det her foreslås innføring av flere nye regler i forhold til gjeldende lov. Komiteen merker seg særlig §§ 67, 69 og 71, som alle ble omtalt utførlig av høringsinstansene under de åpne høringene som forrige og nåværende komite har gjennomført.

2.5.1 Overdragelse

Komiteen viser til at § 67 uttrykkelig lovfester at opphaveren ikke skal anses for å ha overdratt en mer omfattende rett enn det avtalen klart gir uttrykk for, noe som gjerne omtales som det såkalte spesialitetsprinsippet.

Komiteen slutter seg til de generelle vurderingene som gjøres i proposisjonen. I § 67 andre ledd foreslås det å lovfeste spesialitetsprinsippet som tolkningsprinsipp. Komiteen støtter vurderingene i proposisjonen. Komiteen viser til at det i høringen har kommet innvendinger mot den foreslåtte ordlyden og mulige resultater av den foreslåtte bestemmelsen. Komiteen understreker at en lovfesting av spesialitetsprinsippet innebærer tydeliggjøring som er ment å styrke posisjonen til skapende og utøvende kunstnere i uklare avtaleforhold.

Komiteen vil også påpeke at lovfesting ikke innebærer en tilsidesettelse av andre avtalerettslige tolkningsregler, men legger opp til å samspille med disse i tråd med utviklingen av prinsippet i rettspraksis.

Endelig støtter komiteen departementets vurdering i at spesialitetsprinsippet gjennomslagskraft i en sak i praksis bør kunne variere ut fra de konkrete forhold, og at det særlig er grunn til å vektlegge spesialitetsprinsippet som moment der opphaveren er den svake

part i avtaleforholdet eller har en nær personlig tilknytning til verket.

Komiteen merker seg at det har kommet innvendinger mot ordlyden i § 67 som omhandler spesialitetsprinsippet. Komiteen viser til at det opprinnelige forslaget fra departementet har blitt justert etter innspillene fra høringsrunden. Det var i utgangspunktet foreslått å lovfeste tolkningsprinsippet med følgende ordlyd:

«Ved tvil om tolkningen av et avtalevilkår om overdragelse av opphavsrett, skal vilkåret tolkes til fordel for opphaveren.»

Til dette forslaget ble det uttrykt skepsis fra flere høringsinstanser. Flere var av den oppfatning at en slik ordlyd ville bidra til et skjevt maktforhold mellom opphaver og erverver, hvor opphaver i all hovedsak ville være den sterke part.

Komiteen mener disse innvendingene er hensyntatt ved at departementet har foretatt justeringer i bestemmelsen. Ordlyden i § 67 andre ledd lyder nå:

«Ved overdragelse av opphavsrett skal opphaveren ikke anses for å ha overdratt en mer omfattende rett enn det avtalen klart gir uttrykk for.»

Komiteen registrerer at adjektivet «klart» i den foreslåtte bestemmelsen likevel skaper bekymring hos erververe, som mener det er en urimelig skjerpelse. Erververe er bekymret for at det kan bli stor forskjell mellom erverver og opphaver i motivasjonen for inngåelse av en «klar» avtale, da opphaver ikke vil ha samme risiko som erverver ved å lage uklare avtaler.

Komiteen mener det er viktig å påpeke at begge parter har like stort ansvar ved inngåelsen av en avtale, samt sørge for at avtalen blir så klar som mulig.

2.5.2 Rett til rimelig vederlag ved overdragelse

Komiteen merker seg at § 69 gir opphaver rett til rimelig vederlag ved overdragelse av opphavsrett, og at ved vurderingen av hva som utgjør rimelig vederlag, skal det legges vekt på hvilke rettigheter som overdras, hva som er vanlig på området og andre konkrete forhold som gjør seg gjeldende.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det blir stadig flere plattformer for å utnytte åndsverk. I lovforslaget § 69 andre ledd siste punktum foreslås det at vurderingen av hva som utgjør et rimelig vederlag, skal baseres på forholdene på avtaletidspunktet. Dette er problematisk av flere årsaker, blant annet fordi det kan komme nye måter å utnytte et åndsverk på etter avtaletidspunktet. Derfor mener dette medlem at en moderne åndsverklov som skal sikre opphaver i møte med nye teknologiske plattformer, også bør legges vekt på forhold etter avtale-

tidspunkt når for eksempel nye plattformer for tilgjengeliggjøring av verk gir nye inntekter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at Europakommisjonens forslag til nytt opphavsrettsdirektiv, som fremdeles er under arbeid, foreslår at etterfølgende forhold bør kunne inngå i vurderingen. I proposisjonen peker imidlertid departementet på at forslaget til Europakommisjonen har et annet utgangspunkt enn departementets forslag til ny åndsverklov, samt at EU-forslaget er på et tidlig stadium. Regjeringens vurderinger i proposisjonen viser også til avtalefriheten og partenes mulighet til å velge å ta en risiko. Etter departementets syn bør derfor ikke etterfølgende forhold trekkes inn. Det understrekes imidlertid at det etter departementets syn uansett vil være slik at inntekspotensialet på avtaletidspunktet – også hva gjelder påregnelig bruk i senere ledd i verdikjeden – vil være sentralt for hva som er å anse som rimelig vederlag. Dersom det avtales adgang til videresalg for potensielt verdifullt bruk i senere ledd, bør dette være reflektert i det opprinnelige vederlag om det skal anses rimelig. Med disse vurderingene til grunn støtter derfor flertallet departementets konklusjoner om tidspunktet for vurderingen ved rett til rimelig vederlag. Flertallet ser imidlertid at vurderingen av retten til rimelig vederlag vil kunne bli endret dersom Europakommisjonens forslag til nytt opphavsrettsdirektiv blir vedtatt, slik forslaget fremstår per i dag.

Komiteen viser til at det fremgår av proposisjonen at en hovedmålsetting med revideringen av åndsverkloven er «å sikre rettighetshavernes inntekter», og at «Loven er et sentralt virkemiddel for regjeringens mål om at skapende og utøvende kunstnere i større grad skal kunne leve av sin virksomhet». Komiteen mener en lovfesting av rett til rimelig vederlag bør gjøres på en måte som er rettferdig både for opphavere og erververe. I høringen fikk komiteen innspill som forklarer at det i dag ofte beror på økonomisk tyngde når det kommer til hvem som tar vederlagsfastsettelse til domstolen. Innspillene viser at det er behov for en særskilt tvisteløsningsmekanisme, slik at opphavere kan fremme krav om rimelig vederlag utenfor domstolene, selv om de ikke har samme størrelse eller økonomiske styrke som motparten.

Komiteen mener en tvisteløsningsmekanisme for fastsetting av rimelig vederlag vil være en god måte å sikre at uenigheter knyttet til vederlagsspørsmål vil kunne få en rettferdig løsning for alle parter ved innføring av bestemmelsene i § 69. I tillegg vil opphaver ha lavere terskel for å ta opp saker dersom de mener et vederlag er urimelig, hvilket igjen styrker rettssikkerheten deres. Komiteen fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede en tvisteløsningsordning for fastsetting av rimelig vederlag og komme tilbake til Stortinget med egen sak på egnet måte.»

2.5.3 *Åndsverk skapt i arbeidsforhold*

Komiteen viser til at § 71 er en ny lovfesting av prinsippet om at opphavsrett til verk skapt i arbeidsforhold og oppdragsforhold, i mangel av annen avtale, anses for å være gått over til arbeids-/oppdragsgiveren i den utstrekning det er nødvendig og rimelig for at arbeids-/oppdragsforholdet skal nå sitt formål. Hensikten med forslaget til ny lov har vært å modernisere og forenkle loven, slik at den blir et mer effektivt og lettere anvendelig verktøy for alle dens brukere. Med dette som utgangspunkt ønsket departementet å lovfeste også den ulovfestede retten på opphavsrettsområdet. Komiteen mener det er et viktig prinsipp at gjeldende rett kan leses ut av lovteksten så langt det lar seg gjøre.

Komiteen merker seg det store omfanget av høringsinnspill vedrørende denne paragrafen. Komiteen viser til at kunstnerorganisasjonene har rettet kraftig kritikk mot innføring av bestemmelsen og har uttrykt bekymring for at dette kan føre til at kunstnere mister retten til å eie sitt eget verk.

Komiteen viser til at flere av høringsinstansene som er negative til forslaget, peker på at overgang av opphavsrett bør skje ved avtale, og frykter bestemmelsen kan føre til at partene i mindre grad vil avtaleregulere rettighets spørsmål. Enkelte frykter også at opphaveres forhandlingsposisjon vil bli svekket og at de dermed presses til å overdra rettigheter i et omfang de egentlig ikke ønsker.

Komiteen mener det er viktig å presisere at forslaget fra departementet kun er ment å være en kodifisering av gjeldende rett, og at rettsstilstanden ikke endres ved forslaget. Det at loven etter forslaget faktisk gir uttrykk for gjeldende rett, antas derfor ikke å medføre noen svekkelse av forhandlingsposisjonen til opphaveren.

På den annen side har erververe argumentert for at § 71 må sees i sammenheng med spesialitetsprinsippet, og at det vil skape usikkerhet om rettsstilstanden dersom lovforslaget ikke blir vedtatt.

Komiteen har etter en samlet vurdering valgt å ikke fremme proposisjonens forslag til § 71. Komiteen vil likevel presisere at gjeldende rett ikke skal tolkes som endret på bakgrunn av at forslaget trekkes.

2.6 *Behandling av personopplysninger*

Komiteen viser til høringsinnspill som har knyttet personvern bekymringer til bestemmelsen i proposisjonens lovforslag § 88 (§ 87 i komiteens lovforslag). Bestemmelsen, som er en videreføring av regelen som ble innført i 2013, har etter at den ble lagt inn i ånds-

verkloven vært vurderingstema for domstolene. Her har personvernet til den enkelte abonnent blitt veiet opp mot muligheten rettighetshavere har til å håndheve rettigheter på Internett og forfølge dem som laster opp store mengder ulovlig materiale.

Komiteen støtter videreføringen av denne bestemmelsen og viser til at det ikke skal gjøres noen endringer i den gjeldende rettsstilstand. Samtidig vil komiteen påpeke at det i bestemmelsen er, og skal være, strenge vilkår for utlevering av abonnementsopplysninger.

2.7 *Tiltak rettet mot nettsted*

Komiteen viser videre til at flere av høringsinstansene problematiserer bruken av ordet «hindre» i proposisjonens lovforslag § 89 (§ 88 i komiteens lovforslag) og påfølgende bestemmelser. Komiteen er enige i at det verken er teknologisk eller praktisk mulig å fullstendig hindre utveksling av informasjon over Internett. Samtidig vil komiteen påpeke at bestemmelsen ikke bare retter seg mot internettilbydere som driver ren videreføring, men også andre tjenestetilbydere av informasjonssamfunnstjenester, herunder tilbydere som tilbyr lagring (hosting) av slikt innhold. Ordet «hindre» retter seg mot sistnevnte, hvor det kan være situasjoner hvor det kreves at tilbyderen må stenge eller slette nettstedet fra server (tjener). Ordet «hindre» er av denne grunn ikke ment å legitimere svært inngripende metoder.

2.8 *Lovens rekkevidde for nærstående rettigheter*

Komiteen har merket seg at bestemmelser om åndsverklovens rekkevidde for nærstående rettigheter foreslås videreført uendret i proposisjonens lovforslag § 115 (§ 114 i komiteens lovforslag). Komiteen viser til at utgangspunktet er at det ikke gjelder noen plikt til å betale vederlag for offentlig fremføring og overføring av lydopptak når produsenten av lydopptaket er hjemmehørende i en stat som ikke er tilsluttet den såkalte Romakonvensjonen. For lydopptak som faller utenom plikten til å betale vederlag, skal det i stedet betales avgift til Fond for utøvende kunstnere. Komiteen viser til at Fond for utøvende kunstnere ivaretar en viktig kulturpolitisk rolle ved at fondet gir økonomisk støtte til kunstnere som er bosatt og har sitt hovedsakelige virke i Norge.

Komiteen er kjent med at gjeldende lov praktiseres slik at det er tilstrekkelig for å utløse plikt til å betale vederlag for offentlig fremføring og overføring av et lydopptak at én av utøverne som deltar på lydopptaket, er hjemmehørende i Norge eller en annen EØS-stat. Komiteen er også kjent med at gjeldende lov i slike tilfeller blir praktisert slik at den utenlandske produsenten og samtlige utøvere som deltar på lydopptaket, har krav på vederlag. Komiteen konstaterer at denne praktise-

ringen av loven når det gjelder plikten til å betale vederlag for offentlig fremføring og overføring av lydopptak der produsenten kommer fra en stat som ikke er tilsluttet Romakonvensjonen, for eksempel USA, kan begrense inntektene til Fond for utøvende kunstnere i vesentlig grad.

Komiteen mener derfor det er behov for å utrede hvordan hensynet til norske utøvere og norsk kulturliv kan ivaretas bedre, uten at vederlagsplikten blir svekket. Komiteen mener en slik utredning bør se nærmere på forståelsen av formuleringen «arbeid som er frembrakt av» i lovforslaget § 114, og hvorvidt denne skal forstås som en henvisning til selve lydopptaket, hvilket i så tilfelle (§ 115 i proposisjonen) medfører at det mest relevante tilknytningskriteriet er hvor produsenten er hjemmehørende. Komiteen viser til at verken Romakonvensjonen eller andre folkerettslige forpliktelser er til hinder for en slik forståelse av denne paragrafen. Der som produsenten kommer fra Norge eller en annen EØS-stat, vil vederlagsplikten som i dag gjelde både til fordel for produsenten og for alle utøverne som deltar på lydopptaket, uavhengig av deres nasjonalitet.

2.9 Andre vurderinger gjort av komiteen

Komiteen viser til at det blant både rettighetsorganisasjoner og erververe er en økende bekymring for det som på norsk kan kalles «verditap», eller på engelsk «value gap», og som er det tapet en rettighetshaver har når store åpne nettsteder, såkalte ISSP-er, gjør andres verk tilgjengelige uten å ha klarert rettighetene på forhånd. Komiteen viser til at det i EU nå jobbes med å stille krav til nettsidene om at de må samarbeide med rettighetshavere når det blir oppdaget at verk er blitt lastet opp på slike sider, og at det er foreslått endring i forbindelse med nytt direktiv om opphavsrett.

Komiteen peker på at Norge er på verdenstoppen i strømming per innbygger, og særlig rettighetshavere av musikk opplever utfordring med verditap. Komiteen peker videre på at et EU-direktiv mest sannsynlig ikke blir tvangsmessig gjeldende før tidligst i 2021.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at norske myndigheter bør gå foran i denne prosessen og allerede nå se på en løsning i Norge som et ledende mediemarked, og at dette vil være av stor betydning for det videre arbeidet.

Disse medlemmer foreslår derfor følgende:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak med forslag om å sikre at leverandører av nettjenester som lagrer og tilgjengeliggjør store mengder verk og annet kreativt innhold lastet opp av brukere, må inngå avtale om bruken av slike verk i samarbeid med rettighetshaverne til disse.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener det er problematisk å forskuttere prosessen med nytt EU-direktiv. Problematikken med verdigap kan ikke løses kun på nasjonalt nivå. Det er derfor EU-kommisjonen har foreslått bestemmelser om dette. Flertallet viser til at e-handelsdirektivet, som er innlemmet i EØS-avtalen og gjennomført i e-handelsloven, fritar tjenestetilbydere, som Youtube og Facebook, fra ansvar (og til dels plikter) for det innhold som de formidler. Forholdet mellom den adresserte value gap-problematikken og e-handelsdirektivet er hovedstridstemaet i det som nå diskuteres blant EU-landene og i EU-parlamentet. Det er derfor lite hensiktsmessig for Norge å innføre nasjonale regler før EU har vedtatt en endelig bestemmelse om dette. Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fortløpende vurdere om norske myndigheter kan gi regler som sikrer at leverandører av nettjenester som lagrer og tilgjengeliggjør store mengder av verk og annet kreativt innhold lastet opp av brukere, må bidra til at rettighetshaverne får vederlag for slik bruk av deres materiale.»

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med sak om hvordan og hvorvidt verk som overføres i klasserommet, deriblant strømming fra Internett, kan likestilles med eksemplarframstilling i klasserommet, og dermed bli vederlagspliktig, slik at det blir mulig for partene å inngå avtalelisens også for strømming og annen overføring.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak med forslag om å sikre at leverandører av nettjenester som lagrer og tilgjengeliggjør store mengder verk og annet kreativt innhold lastet opp av brukere, må inngå avtale om bruken av slike verk i samarbeid med rettighetshaverne til disse.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding under A. og B. I og II fremmes av en samlet komité. Tilrådingen under B. III fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mens tilrådingen under B. IV fremmes av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

vedtak til lov

om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven)

Kapittel 1 Grunnleggende bestemmelser om opphavsrett til åndsverk

§ 1 Lovens formål

Formålet med loven er å

- a) gi rettigheter til de som skaper, fremfører eller investerer i åndsverk eller nærstående prestasjoner og arbeider, og slik også gi insentiv til kulturell produksjon
- b) avgrense rettighetene med sikte på å ivareta en rimelig balanse mellom rettighetshavernes interesser på den ene siden og brukernes og allmennhetens interesser på den andre siden, slik at åndsverk og nærstående prestasjoner og arbeider kan brukes der dette ut fra samfunnsmessige hensyn er rimelig, som bruk innen det private området og av hensyn til informasjons- og ytringsfriheten
- c) legge til rette for at det på en enkel måte kan avtales bruk av åndsverk og nærstående prestasjoner og arbeider.

§ 2 Opphavsrett til åndsverk

Den som skaper et åndsverk, har opphavsrett til verket, og betegnes som opphaver.

Med åndsverk forstås i denne loven litterære eller kunstneriske verk av enhver art, som er uttrykk for original og individuell skapende åndsinnsetning, slik som

- a) tekster av alle slag, blant annet av skjønnlitterær og faglitterær art
- b) muntlige foredrag
- c) sceneverk, både dramatiske, musikkdramatiske og koreografiske verk, pantomimer og hørespill
- d) musikkverk, med eller uten tekst
- e) filmverk
- f) fotografiske verk
- g) malerier, tegninger, grafikk og lignende billedkunst
- h) skulptur av alle slag
- i) bygningskunst, både tegninger og modeller, og selve byggverket
- j) billedvev og gjenstander av kunsthåndverk og kunstindustri, både forbildet og selve verket
- k) kart, samt tegninger og grafiske og plastiske avbildninger av vitenskapelig eller teknisk art
- l) datamaskinprogrammer
- m) oversettelser og andre bearbeidelser av verk som er nevnt foran.

For fotografiske bilder som ikke er åndsverk gjelder § 23.

§ 3 Opphavsrettens innhold

Opphavsretten gir enerett til å råde over åndsverket ved å

- a) fremstille varig eller midlertidig eksemplar av åndsverket, uavhengig av på hvilken måte og i hvilken form dette skjer
- b) gjøre verket tilgjengelig for allmennheten. Verket gjøres tilgjengelig for allmennheten når
  - a) eksemplar av verket frembys til salg, utleie eller utlån eller på annen måte spres til allmennheten
  - b) eksemplar av verket vises offentlig uten bruk av tekniske hjelpemidler
  - c) verket fremføres offentlig
  - d) verket overføres til allmennheten, i tråd eller trådløst, herunder når verket kringkastes eller stilles til rådighet på en slik måte at den enkelte selv kan velge tid og sted for tilgang til verket.

Det er ikke tillatt å strøomme eller på annen måte bruke åndsverk som åpenbart i strid med denne loven er gjort tilgjengelig for allmennheten på Internett eller annet elektronisk kommunikasjonsnett når bruk fra den ulovlige kilden er egnet til å skade opphavers økonomiske interesser i vesentlig grad. Vederlag og erstatning etter § 81 kan bare ilegges ved forsettlig overtredelse av bestemmelsen i dette ledd.

Enerett etter første ledd omfatter åndsverket i opprinnelig eller endret skikkelse, i oversettelse eller annen bearbeidelse, i annen litteratur- eller kunststart eller i annen teknikk.

§ 4 Visse midlertidige eksemplarer

Når tilfeldig eller forbigående fremstilling av midlertidige eksemplarer utgjør en integrert og vesentlig del av en teknisk prosess og har som eneste formål å muliggjøre

- a) lovlig bruk av et verk, eller
- b) en overføring i nettverk av et mellomledd på vegne av tredjeparter, omfattes slik eksemplar fremstilling ikke av eneretten etter § 3, med mindre den har selvstendig økonomisk betydning.

Bestemmelsen i første ledd gjelder ikke for datamaskinprogrammer og databaser.

§ 5 Rett til navngivelse og vern mot krenkende bruk (ideelle rettigheter)

Ved fremstilling av eksemplarer av åndsverk og når verket gjøres tilgjengelig for allmennheten, har opphaveren krav på å bli navngitt slik som god skikk tilsier så fremt navngivelse er praktisk mulig.

Et verk må ikke endres eller gjøres tilgjengelig for allmennheten på en måte eller i en sammenheng som

er krenkende for opphaverens eller verkets anseelse eller egenart.

Opphaveren kan ikke fraskrive seg retten etter første og andre ledd, med mindre det gjelder en bruk av verket som er avgrenset etter art og omfang.

Dersom et verk gjøres tilgjengelig på slik krenkende måte eller i sammenheng som nevnt i andre ledd, har opphaveren, selv om det er gitt samtykke til bruken, rett til å kreve at det ikke skjer under opphaverens navn eller at det på en tilfredsstillende måte angis at endringene ikke skriver seg fra opphaveren. Opphaveren kan ikke gi avkall på denne retten.

§ 6 *Bearbeidelser mv.*

Den som oversetter eller på annen måte bearbeider et åndsverk eller overfører det til en annen litterær eller kunstnerisk form, har opphavsrett til verket i denne skikkelse, men kan ikke råde over det i strid med opphavsretten til originalverket.

Opphavsrett er ikke til hinder for at det skapes nye og selvstendige verk gjennom å benytte eksisterende verk. Opphavsretten til det nye verket er i så fall ikke avhengig av opphavsretten til originalverket.

§ 7 *Samleverk*

Den som ved å sammenstille flere åndsverk eller deler av åndsverk skaper et samleverk, har opphavsrett til samleverket, men denne retten gjør ingen innskrenkning i opphavsretten til de enkelte verk som samleverket består av.

§ 8 *Fellesverk*

Er et åndsverk skapt ved felles skapende åndsinnsetts fra flere opphavere uten at den enkeltes bidrag kan skilles ut som selvstendige verk, får de opphavsrett til verket i fellesskap.

Til verkets første offentliggjøring kreves samtykke fra alle opphaverne, hvis de ikke uttrykkelig eller stilltørende har samtykket på forhånd. Det samme gjelder offentliggjøring av verket på annen måte eller i en annen form enn tidligere. Ny offentliggjøring på samme måte kan derimot hver av opphaverne forlange eller gi samtykke til.

Enhver av opphaverne kan reise søksmål om innbrytning i rettighetene, og enhver av dem anses som fornærmet.

§ 9 *Ukjent opphaver*

Er et verk lovlig gjort tilgjengelig for allmennheten uten at opphaveren er navngitt eller kan identifiseres på annen måte, kan utgiveren handle på opphaverens vegne inntil opphaverens identitet blir kjent. Er heller ikke utgiveren navngitt, kan forleggeren, eller annen med tilsvarende funksjon, handle på opphaverens vegne.

§ 10 *Offentliggjøring og utgivelse*

Et åndsverk er offentliggjort når det lovlig er gjort tilgjengelig for allmennheten.

Et åndsverk er utgitt når et rimelig antall eksemplarer av verket med samtykke av opphaveren er brakt i handelen, eller på annen måte er spredt blant allmennheten. Et åndsverk er også utgitt når det med opphaverens samtykke er gjort tilgjengelig for allmennheten på Internett, i annet elektronisk kommunikasjonsnett eller i database, på en slik måte at brukeren kan fremstille eksemplarer av verket og selv velger tid og sted for tilgangen til verket.

§ 11 *Opphavsrettens vernetid*

Vernetiden for opphavsrett varer i opphaverens levetid og 70 år etter

- utløpet av opphaverens dødsår for verk med én opphaver
- utløpet av den lengstlevende opphavers dødsår for fellesverk etter § 8
- utløpet av dødsåret for den lengstlevende av hovedregissøren, forfatteren av filmmanuskript, dialogforfatteren og komponisten av musikk som er frembrakt med henblikk på filminnspillingen for filmverk
- utløpet av dødsåret for den lengstlevende av tekstforfatteren og komponisten for musikkverk der både tekst og musikk er frembrakt med henblikk på verket.

§ 12 *Vernetid for anonyme åndsverk*

Når et verk er offentliggjort uten at opphaveren er navngitt eller kan identifiseres på annen måte, varer opphavsretten i 70 år etter utløpet av det året da verket først ble offentliggjort. Består verket av flere deler, regnes vernetiden særskilt for hver enkelt del. Opphavsretten til verk av en ukjent opphaver varer i 70 år etter utløpet av det året verket ble skapt, dersom ikke verket offentliggjøres i løpet av dette tidsrommet.

Hvis opphaveren i løpet av dette tidsrommet blir navngitt eller identifisert på annen måte, eller hvis det blir opplyst at opphaveren er død før verket ble offentliggjort, bestemmes vernetiden etter § 11.

§ 13 *Vernetid for verk som tidligere ikke er offentliggjort*

Den som første gang rettmessig gjør tilgjengelig for allmennheten et åndsverk som ikke er blitt offentliggjort innen utløpet av vernetiden etter §§ 11 og 12, får samme rett som en opphaver etter § 3. Denne rett varer i 25 år etter utløpet av det året verket første gang ble gjort tilgjengelig for allmennheten.

§ 14 *Åndsverk som ikke har opphavsrettslig vern*

Lover, forskrifter, rettsavgjørelser og andre vedtak av offentlig myndighet er uten vern etter denne loven.

Det samme gjelder forslag, utredninger, uttalelser og lignende som gjelder offentlig myndighetsutøvelse, og er avgitt av offentlig myndighet, offentlig oppnevnt råd eller utvalg, eller utgitt av det offentlige. Tilsvarende er offisielle oversettelser av slike tekster uten vern etter den loven.

Åndsverk som ikke er skapt særskilt til bruk i dokumenter som nevnt i første ledd, og som det siteres fra eller som gjengis i særskilt vedlegg, omfattes ikke av den bestemmelsen. Første ledd gjelder heller ikke lyrikk, musikkverk eller kunstverk.

§ 15 Forholdet til vern etter annen lovgivning

Registrering av et åndsverk som design innvirker ikke på verkets vern etter denne loven.

Kretsmønster til integrerte kretser omfattes ikke av denne loven, men reguleres av lov 15. juni 1990 nr. 27 om vern av kretsmønstre for integrerte kretser.

Kapittel 2 Rettigheter til utøvende kunstnere og produsenter mfl. (nærstående rettigheter)

§ 16 Utøvende kunstners enerett

En utøvende kunstner har enerett til å råde over sin fremføring av et verk eller tradisjonsuttrykk ved å

- a) gjøre varig eller midlertidig opptak av fremføringen
- b) fremstille varig eller midlertidig eksemplar av et opptak av fremføringen
- c) gjøre fremføringen eller opptak av den tilgjengelig for allmennheten. For offentlig fremføring og overføring til allmennheten av lydopptak gjelder likevel bestemmelsene i § 21, med mindre overføringen skjer på en slik måte at den enkelte selv kan velge tid og sted for tilgang til opptaket.

Vernet etter denne bestemmelsen varer i 50 år etter utløpet av det året fremføringen fant sted. Dersom en film utgis eller offentliggjøres i løpet av tidsrommet nevnt i første punktum i leddet her, varer vernet i 50 år etter utløpet av det året opptaket første gang ble utgitt eller offentliggjort. Dersom et lydopptak utgis eller offentliggjøres i løpet av tidsrommet nevnt i første punktum i leddet her, varer vernet i 70 år etter utløpet av det året opptaket første gang ble utgitt eller offentliggjort.

Når eksemplar av et opptak som gjengir en utøvende kunstners fremføring av et verk eller tradisjonsuttrykk med kunstnerens samtykke er solgt eller på annen måte overdratt innenfor EØS-området, kan eksemplaret spres videre på annen måte enn ved utleie.

Når ikke annet er avtalt, omfatter en avtale om innspilling på film av en utøvende kunstners fremføring, også retten til å leie ut eksemplar av filmen.

Bestemmelsene i §§ 3 til 5, 8 til 10, 25, 26, 29, 30, 33 til 36, 40, 43 til 55, 57, 58, 62 til 70 og 75 til 77 gjelder tilsvarende.

§ 17 Heving av avtale om rettigheter til lydopptak

En utøvende kunstner som har overdratt rettigheter til et lydopptak til en produsent, kan heve avtalen når det er gått 50 år etter utløpet av det året lydopptaket første gang ble utgitt, eller dersom utgivelse ikke har funnet sted, etter utløpet av det året lydopptaket på annen måte ble offentliggjort, hvis produsenten ikke

- a) tilbyr et tilstrekkelig antall eksemplar av lydopptaket for salg, og
- b) stiller lydopptaket til rådighet på en slik måte at allmennheten selv kan velge tid og sted for tilgang til opptaket.

Den utøvende kunstneren må varsle produsenten om at hevingsretten etter paragrafen her vil benyttes. Dersom produsenten ikke utfører handlingene som nevnt i første ledd bokstav a og b innen ett år etter å ha mottatt varsel, kan avtalen heves.

Hvis flere utøvende kunstnere medvirker på et lydopptak, må alle være enig om det dersom avtalen skal heves. Når flere har medvirket på et lydopptak skal produsenten, dersom en utøvende kunstner anmoder om det, gi opplysninger om hvem som har rettigheter til opptaket.

Hvis en avtale heves etter denne bestemmelsen, opphører produsentens rettigheter etter § 20 og § 21 til lydopptaket som avtalen gjelder.

Det kan ikke gis avkall på retten til å heve avtalen etter denne paragrafen.

§ 18 Utøvende kunstners rett til tilleggsvederlag

En utøvende kunstner som har overdratt rettigheter til et lydopptak til en produsent og har avtalt engangsvederlag, har rett til et tilleggsvederlag fra produsenten for hvert hele år som følger når det er gått 50 år etter utløpet av det året lydopptaket første gang ble utgitt, eller dersom utgivelse ikke har funnet sted, etter utløpet av det året lydopptaket på annen måte ble offentliggjort.

For hvert lydopptak skal det samlede årlige tilleggsvederlaget svare til 20 prosent av produsentens inntekter fra eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring av lydopptaket i året forut for det år som vederlaget skal betales for. Inntekter fra utleie, kompensasjon for eksemplarfremstilling til privat bruk etter § 26 fjerde ledd og vederlag for offentlig fremføring og overføring til allmennheten etter § 21 tas ikke med i beregningen av vederlaget.

Overfor de vederlagspliktige må vederlaget gjøres gjeldende gjennom en oppkreivings- og fordelingsorganisasjon som er godkjent av departementet på grunnlag av at den representerer et betydelig antall utøvende kunstnere som medvirker på lydopptak som brukes i Norge, og er egnet til å forvalte rettighetene på området. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om godkjenning av oppkreivings- og fordelingsorganisasjon og administrering av ordningen.

Etter anmodning fra en utøvende kunstner eller godkjent oppkrevings- og fordelingsorganisasjon skal en produsent av lydopptak utlevere enhver opplysning som er nødvendig for å sikre at det årlige tilleggsvederlaget blir betalt.

Det kan ikke gis avkall på retten til tilleggsvederlag etter denne paragrafen.

§ 19 Avtale om løpende vederlag

Hvis en utøvende kunstner har overdratt rettigheter til et lydopptak til en produsent og avtalt løpende vederlag, skal verken forskuddsbetaling eller kontraktsmessige fradrag trekkes fra løpende vederlag for tiden som følger når det er gått 50 år etter utløpet av det året lydopptaket første gang ble utgitt, eller dersom utgivelse ikke har funnet sted, etter utløpet av det året lydopptaket på annen måte ble offentliggjort. Fradrag kan likevel skje dersom kunstneren uttrykkelig har godkjent det.

§ 20 Produsenters enerett

En produsent av lydopptak og film har enerett til å råde over opptaket ved å fremstille varig eller midlertidig eksemplarer av det og å gjøre opptaket tilgjengelig for allmennheten. For offentlig fremføring og overføring til allmennheten av lydopptak gjelder likevel bestemmelsene i § 21, med mindre overføringen skjer på en slik måte at den enkelte selv kan velge tid og sted for tilgang til opptaket.

Vernet etter denne bestemmelsen varer i 50 år etter utløpet av det året innspillingen fant sted. Dersom en film i løpet av tidsrommet nevnt i første punktum i leddet her, utgis eller offentliggjøres, varer vernet i 50 år etter utløpet av det året opptaket første gang ble utgitt eller offentliggjort. Dersom et lydopptak i løpet av tidsrommet nevnt i første punktum i leddet her utgis, varer vernet i 70 år etter utløpet av det året opptaket første gang ble utgitt. For lydopptak som ikke utgis, men i det samme tidsrommet på annen måte offentliggjøres, varer vernet i 70 år etter utløpet av det året opptaket første gang ble offentliggjort.

Når eksemplarer av et lydopptak eller en film med produsentens samtykke er solgt eller på annen måte overdratt innenfor EØS-området, kan eksemplaret spres videre på annen måte enn ved utleie.

Bestemmelsene i §§ 3, 4, 9, 10, 26, 29, 30, 33 til 36, 40, 43 til 55, 57, 58 og 62 til 66 gjelder tilsvarende.

§ 21 Vederlag for offentlig fremføring og overføring til allmennheten av lydopptak

Lydopptak av utøvende kunstners prestasjoner kan mot vederlag gjøres tilgjengelig for allmennheten ved offentlig fremføring og overføring til allmennheten.

Dette gjelder ikke for overføring på en slik måte at den enkelte selv kan velge tid og sted for tilgang til opptaket.

Både produsenten av opptaket og de utøvende kunstnere hvis fremføring gjengis, har krav på vederlag. Har to eller flere kunstnere samvirket ved fremføringen, må de gjøre vederlagskravet gjeldende i fellesskap. Overfor de vederlagspliktige må vederlagskravet gjøres gjeldende gjennom oppkrevings- og fordelingsorganisasjon som er godkjent av departementet. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om oppkreving og fordeling av vederlag. Vederlagets størrelse skal fastsettes uavhengig av avgiftsplikten etter § 3 i lov 14. desember 1956 nr. 4 om avgift på offentlig framføring av utøvende kunstners prestasjoner mv.

Rettighetshavere som ikke er medlem av organisasjon godkjent etter andre ledd, må selv fremsette krav på vederlag overfor organisasjonen. Kravet må fremsettes innen tre år etter utløpet av det året opptaket ble fremført eller overført. Vederlag for videresending kan uansett fordeles etter prinsippene i § 64.

Bestemmelsene i §§ 5, 29, 36 og 40, jf. 25, og 75 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Det som er bestemt i denne paragrafen gjelder ikke for lydopptak som inngår i film, dersom den ellers vederlagspliktige bruk av lydopptaket allerede er klarert ved overføringen til filmen. For offentlig fremføring og overføring til allmennheten av lydopptak som ikke er vernet etter åndsverkloven, gjelder lov 14. desember 1956 nr. 4 om avgift på offentlig framføring av utøvende kunstners prestasjoner mv.

Vederlagsplikt etter denne paragrafen gjelder i 70 år etter utløpet av det året opptaket første gang ble utgitt eller offentliggjort.

§ 22 Kringkastingsforetaks rettigheter

En kringkastingssending eller deler av den må ikke uten kringkastingsforetakets samtykke

- a) opptas på innretning som kan gjengi den
- b) utsendes trådløst eller videresendes til allmennheten ved tråd
- c) på annen måte i ervervsøyemed gjøres tilgjengelig for allmennheten.

Er en sending tatt opp på innretning som nevnt i første ledd, må den ikke uten kringkastingsforetakets samtykke overføres til en annen innretning før 50 år er gått etter utløpet av det året den første sendingen fant sted.

Departementet kan i forskrift fastsette vilkår for overføring av kringkastingssending direkte innen en be drift eller annen virksomhet gjennom radio- eller fjernsynsmottaker.

Uten hinder av denne bestemmelsen kan et fjernsynsselskap som er etablert innenfor EØS-området, i sine generelle nyhetssendinger vederlagsfritt sende korte utdrag fra begivenheter av stor interesse for allmenn-

heten, som et annet fjernsynsselskap har eksklusive rettigheter til å sende fra. Korte utdrag fra slik begivenhet skal ikke være lengre enn det nyhetsformålet tilsier, og kan uansett ikke overstige 90 sekunder. Utdrag kan bare gjengis så lenge begivenheten har nyhetsinteresse. Utdragets kilde skal angis med mindre det av praktiske grunner er umulig, og den opprinnelige sendingens karakter må ikke forandres eller forringes. Etter at fjernsynsselskapet har sendt utdrag i kringkastingssending, kan selskapet gjøre den samme nyhetssendingen som utdraget inngår i, tilgjengelig som audiovisuell bestillingstjeneste.

Bestemmelsene i §§ 4, 9, 10, 26, 29, 30, 33 til 36, 40 første ledd bokstav a, 43 til 45, 48, 49, 54, 55, 58, 62 og 65 første til tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 23 Eneretten til fotografiske bilder

Den som lager et fotografisk bilde, har enerett til å fremstille eksemplar av det, enten det skjer ved fotografering, trykk, tegning eller på annen måte, og gjøre det tilgjengelig for allmennheten. Med fotografisk bilde menes bilde som er frembrakt ved bruk av kamera eller ved annen teknikk som kan likestilles med fotografering.

Eneretten til et fotografisk bilde varer i fotografens levetid og 15 år etter utløpet av fotografens dødsår, men likevel minst 50 år fra utløpet av det året bildet ble laget. Har to eller flere eneretten sammen, løper vernetiden fra utløpet av dødsåret for den lengstlevende.

Vernetiden for fotografisk bilde med ukjent fotograf varer i 50 år fra utløpet av det året bildet ble laget. Dersom fotografen i dette tidsrommet blir navngitt eller identifisert på annen måte, bestemmes vernetiden etter andre ledd.

Bestemmelsene i §§ 3 første og andre ledd, 4, 5, 8 til 10, 14, 25 til 38, 40, 43 til 58, 62 til 70, 72 til 75, 77 og 105 gjelder tilsvarende for fotografiske bilder i samme utstrekning som de gjelder for fotografiske verk.

Er et fotografi gjenstand for opphavsrett, kan også denne gjøres gjeldende.

§ 24 Eneretten til databaser

Den som fremstiller en database, som for eksempel et formular, en katalog, en tabell, et program eller lignende arbeid, hvor innsamling, kontroll eller presentasjon av innholdet innebærer en vesentlig investering, har enerett til å råde over hele eller vesentlige deler av databasens innhold ved uttrekk fra eller gjenbruk av databasen.

Eneretten etter første ledd gjelder tilsvarende ved gjentatt og systematisk uttrekk eller gjenbruk av uvesentlige deler av databasen, dersom dette utgjør handlinger som skader den normale bruken av databasen eller urimelig tilsidesetter fremstillerens legitime interesser.

Eneretten til en database som nevnt i første ledd varer i 15 år etter utløpet av det året databasen ble fremstilt. Dersom databasen i løpet av dette tidsrommet offentliggjøres, varer vernet i 15 år etter utløpet av det året databasen første gang ble offentliggjort.

Er databasen som nevnt foran, helt eller for en del gjenstand for opphavsrett, kan også denne gjøres gjeldende.

Bestemmelsene §§ 3 tredje ledd, 4, 8 til 10, 14, 26 til 29, 33 til 36, 40, 41 fjerde og femte ledd, 43 til 58 og 62 til 66 gjelder tilsvarende.

Avtale som utvider fremstillerens rett etter første ledd til en offentliggjort database kan ikke gjøres gjeldende.

Kapittel 3 Avgrensning av opphavsretten og forvaltning av rettigheter ved avtalelisens mv.

I Generelle bestemmelser

§ 25 Alminnelige bestemmelser om bruk av åndsverk etter dette kapitlet

Når åndsverk brukes med hjemmel i bestemmelsene i dette kapitlet, beholder opphaveren sine ideelle rettigheter etter § 5, med den begrensning som følger av § 39.

Når et verk gjengis offentlig etter reglene i dette kapitlet, kan det skje i det omfang og i den skikkelse formålet krever. Verkets karakter må ikke forandres eller forringes. Kilden skal alltid angis slik som god skikk tilsier.

§ 26 Kopiering til privat bruk

Når det ikke skjer i ervervsøyemed eller på grunnlag av et verk som er gjengitt i strid med denne loven, kan enkelte eksemplar av et offentliggjort verk fremstilles til privat bruk. Slike eksemplar må ikke brukes i annet øyemed.

- Bestemmelsen i første ledd gir ikke rett til å
- ettergjøre bygningskunst gjennom oppføring av byggverk
  - fremstille digitale eksemplar av datamaskinprogram
  - fremstille digitale eksemplar av databaser i digital form
  - fremstille eksemplar av kunstverk ved fotokopiering, avstøpning, avtrykk eller tilsvarende fremgangsmåte når eksemplaret kan oppfattes som originaleksemplar.

Bestemmelsen i første ledd gir ikke rett til å la fremstillingen utføre ved fremmed hjelp når det gjelder

- musikkverk
- filmverk
- skulptur, billedvev og gjenstander av kunsthåndverk og kunstindustri
- kunstnerisk gjengivelse av andre kunstverk.

Personer med nedsatt funksjonsevne kan uten hinder av forrige punktum la fremstilling av musikk- og filmverk utføre ved fremmed hjelp som ikke medvirker i ervervsøyemed, når dette er nødvendig på grunn av den nedsatte funksjonsevnen. Med fremmed hjelp menes bistand fra en utenforstående, enten ved selve eksemplarframstillingen eller ved at fremstillingsutstyr stilles til rådighet.

For fremstilling av eksemplarer etter første ledd gis opphaverne en rimelig kompensasjon gjennom årlige bevilgninger over statsbudsjettet. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om fordeling av kompensasjonen.

Fremstilling av eksemplarer på grunnlag av et verk som er gjengitt i strid med denne loven, jf. første ledd, kan bare sanksjoneres med vederlag og erstatning etter § 81 dersom overtredelsen er forsettlig.

§ 27 Spredning av eksemplarer (konsumpsjon)

Er et eksemplar av et verk solgt eller på annen måte overdratt med opphaverens samtykke, kan eksemplaret spres videre blant allmennheten. Bestemmelsene gjelder bare der eksemplaret er overdratt innenfor EØS-området. Er eksemplaret overdratt utenfor dette området, er bestemmelsen i andre punktum ikke til hinder for at eksemplaret erverves av en person til privat bruk eller spres videre ved utlån eller utleie.

Bestemmelsen i første ledd gir, med unntak for byggverk og bruksgjenstander, ikke adgang til utleie. Bestemmelsen gir heller ikke adgang til utlån av maskinlesbart eksemplar av datamaskinprogram. Likestilt med leie er bytte som drives som organisert virksomhet.

§ 28 Visning av eksemplarer (konsumpsjon)

Er et verk utgitt, eller har opphaveren overdratt eksemplarer av et kunstverk eller et fotografisk verk, kan eksemplarene vises offentlig. Eksemplarer av offentliggjort kunstverk og av offentliggjort fotografisk verk kan vises offentlig i forbindelse med undervisning.

§ 29 Sitat

Det er tillatt å sitere fra et offentliggjort verk i samsvar med god skikk og i den utstrekning formålet betinger.

§ 30 Tilfeldig eller underordnet medtakelse av et verk

Et offentliggjort verk kan medtas i verk eller annet materiale der det utgjør en del av bakgrunnen eller på tilsvarende måte spiller en tilfeldig eller underordnet rolle i sammenhengen.

§ 31 Gjengivelse av verk plassert i det offentlige rom

Et verk kan avbildes når det varig er plassert på eller ved offentlig plass eller vei eller tilsvarende offentlig til-

gjengelig sted. Dette gjelder likevel ikke når verket klart er hovedmotivet, og gjengivelsen brukes ervervsmessig. Byggverk kan fritt avbildes.

§ 32 Offentlige forhandlinger mv.

Enhver kan uten samtykke av opphaver gjøre tilgjengelig for allmennheten forhandlinger i offentlige forsamlinger, styrer, råd og lignende, i møter av valgte offentlige myndigheter, i rettssaker og på åpne møter som holdes for å behandle allmenne spørsmål, med de begrensningene som følger av § 34. En opphaver har likevel enerett til å utgi samlinger av sine egne innlegg.

§ 33 Dokumentinnsyn mv.

Vern etter denne loven er ikke til hinder for dokumentinnsyn etter forvaltningsloven og offentliglova eller annen lovgivning.

Loven er heller ikke til hinder for at verk brukes i forbindelse med politiets kriminalitetsbekjempelse, som bevis, eller ved saksbehandling etter patentloven, designloven og varemerkeloven.

§ 34 Begrensninger i videre bruk av dokumenter og adgang til sitat fra ikke-offentliggjorte dokumenter

Dokumenter som er påberopt som bevis eller som sakkyndig uttalelse eller lignende i forhandlinger som nevnt i § 32, og dokumenter som det er gitt innsyn i som nevnt i § 33, kan ikke brukes i strid med denne loven.

Det kan likevel siteres fra slike dokumenter i samsvar med god skikk og i den utstrekning det er nødvendig for omtale av forhandlingene eller av sak dokumentet er av betydning for, selv om verket ikke har vært offentliggjort.

§ 35 Offentlig gjengivelse av debattprogram

Debattprogram som kringkastes og hvor allmenne spørsmål blir drøftet, kan enhver gjengi offentlig i samsvar med god skikk og i den utstrekning formålet betinger. En opphaver har likevel enerett til å utgi samlinger av sine egne innlegg.

§ 36 Gjengivelse av verk ved medias omtale av dagshending

Et verk som inngår i en dagshending kan ved medias omtale av dagshendingen gjengis i samsvar med god skikk og i den utstrekning formålet betinger.

Også et offentliggjort kunstverk, offentliggjort fotografisk verk eller offentliggjort filmverk som har tilknytning til dagshendingen uten å inngå i den, kan på samme vilkår som i første ledd gjengis mot vederlag. Dette gjelder ikke verk som er skapt i ervervsvirksomhet med henblikk på gjengivelse i media.

Når et fjernsynsselskap i medhold av § 22 fjerde ledd gjengir korte utdrag fra begivenheter av stor in-

teresse for allmennheten kan selskapet gjengi verk som inngår i utdraget.

§ 37 Gjengivelse av kunstverk og fotografiske verk i kritisk og vitenskapelig fremstilling og biografier

Offentliggjort kunstverk og offentliggjort fotografisk verk kan gjengis i tilslutning til teksten i kritisk eller vitenskapelig fremstilling som ikke er av allmennopplysende karakter, når det skjer i samsvar med god skikk og i den utstrekning formålet betinger.

Med samme begrensning kan offentliggjort fotografisk verk mot vederlag gjengis også i kritisk eller vitenskapelig fremstilling av allmennopplysende karakter og i tilslutning til tekster bestemt til bruk i opplæring.

Offentliggjort personbilde i form av fotografisk verk kan mot vederlag gjengis i tekst av biografisk innhold.

Bestemmelsene i denne paragrafen gir ikke rett til gjengivelse i digital form, med mindre det gjelder en ikke-ervervsmessig gjengivelse etter første ledd.

§ 38 Gjengivelse av kunstverk og fotografisk verk i katalog mv.

Kunstverk og fotografisk verk som inngår i en samling eller som utstilles eller utbys til salg, kan avbildes i katalog over samlingen, i katalog over verk som utstilles eller utbys til salg, og i meddelelse om utstillingen eller salget. Katalog kan bare fremstilles ved trykking, fotokopiering eller lignende metode.

§ 39 Endring av byggverk og bruksgjenstander

Byggverk og bruksgjenstander kan endres uten opphaverens samtykke når det skjer av tekniske grunner eller av hensyn til bruken.

§ 40 Fri bruk ved seremonier, ungdomsstevner og andre tilstelninger

Et utgitt verk kan fremføres offentlig og overføres til allmennheten ved

- a) religiøs seremoni eller seremoni basert på ikke-religiøse livssyn
- b) ungdomsstevner og andre tilstelninger der fremføring eller overføring av åndsverk ikke er det vesentlige, hvis tilhørerne eller tilskuerne har adgang uten betaling, og tilstelningen heller ikke indirekte finner sted i ervervsøyemed.

Denne paragrafen gjelder ikke for filmverk, scenisk fremføring av sceneverk, eller fremføring og overføring ved kringkasting.

II Bruk av datamaskinprogram og databaser

§ 41 Rett til endringer i datamaskinprogram og databaser

Den som har rett til å bruke et datamaskinprogram, kan fremstille eksemplar av, endre og bearbeide programmet i den utstrekning det er nødvendig for å bruke

programmet i samsvar med dets formål, herunder også for å rette feil i programmet.

Den som har rett til å bruke et datamaskinprogram, kan fremstille sikkerhetseksemplar i den utstrekning det er nødvendig for bruken av programmet.

Den som har rett til å bruke et eksemplar av et datamaskinprogram kan, i forbindelse med slik lesning, fremvisning på skjerm, kjøring, overføring eller lagring av programmet som brukeren er berettiget til å utføre, iaktta, undersøke eller prøve ut hvordan programmet virker for å fastslå idéene og prinsippene som ligger til grunn for de enkelte deler av programmet.

Den som har rett til å bruke en database, kan foreta slike handlinger som er nødvendige for tilgang til databasens innhold og normal bruk av denne.

Bestemmelsene i andre, tredje og fjerde ledd kan ikke fravikes ved avtale.

§ 42 Omvendt utvikling av datamaskinprogram

Det er tillatt å fremstille eksemplar av et datamaskinprogramskode og oversette kodens form når dette er en forutsetning for å skaffe til veie de opplysninger som er nødvendige for å oppnå funksjonelt samvirke mellom et selvstendig utviklet datamaskinprogram og andre programmer, dersom

- a) handlingene utføres av en person som har rett til å bruke et eksemplar av et datamaskinprogram, eller på dennes vegne av en person som har tillatelse til det
- b) de opplysninger som er nødvendige for å oppnå funksjonelt samvirke, ikke tidligere har vært lett tilgjengelige for de personer som nevnes i bokstav a, og
- c) handlingene er begrenset til de deler av det opprinnelige program som er nødvendige for å oppnå funksjonelt samvirke.

De opplysninger som er innhentet ved anvendelse av bestemmelsen i første ledd, må ikke

- a) brukes til andre formål enn å muliggjøre funksjonelt samvirke med det selvstendig utviklede datamaskinprogram
- b) gis videre til andre, bortsett fra når dette er nødvendig for å muliggjøre funksjonelt samvirke med det selvstendig utviklede datamaskinprogram
- c) brukes til utvikling, fremstilling eller markedsføring av et datamaskinprogram som vesentlig svarer til det opprinnelige i sin utforming, eller til noen annen handling som gjør inngrep i opphavsretten til programmet.

Bestemmelsene i denne paragrafen kan ikke fravikes ved avtale.

III Bruk av verk i undervisningsvirksomhet

§ 43 Fri bruk av verk ved undervisningsvirksomhet

Et utgitt verk kan fremføres offentlig og overføres til allmennheten ved undervisning. Har opphaveren overdratt eksemplarer av et kunstverk eller fotografisk verk eller er slike verk offentliggjort, kan verket fremføres offentlig og overføres til allmennheten ved undervisning.

Første ledd gjelder ikke for

- a) filmverk
- b) scenisk fremføring av sceneverk
- c) overføring ved kringkasting
- d) fremføring og overføring innen rammen av organisert konsertvirksomhet.

Ved ervervsmessig undervisning gjelder denne paragrafen heller ikke for

- a) fremføring og overføring av databaser, eller
- b) annen trådbunden eller trådløs overføring til allmennheten.

Fremføring og overføring i ordinær klasseromsundervisning anses å skje innenfor det private området.

For bruk i egen undervisning kan lærere og elever gjøre opptak av sin egen fremføring av verk. Slike opptak kan ikke brukes til andre formål.

Departementet kan i forskrift bestemme at skoler og andre undervisningsinstitusjoner vederlagsfritt kan gjøre opptak av kringkastingssending for tidsforskutt bruk.

§ 44 Tvangslisens for samleverk til bruk i undervisning mv.

I samleverk bestemt til bruk ved undervisning, religiøs seremoni eller seremoni basert på ikke-religiøse livssyn, sammenstilt av verk fra et større antall opphavere, kan det gjengis mindre deler av litterære verk og musikkverk eller slike verk av lite omfang, når fem år er gått etter utløpet av det året da verket ble utgitt. I tilslutning til teksten kan også kunstverk og fotografisk verk gjengis når fem år er gått etter utløpet av det året da verket ble offentliggjort. Verk som er utarbeidet til bruk ved undervisning, må ikke gjengis i et samleverk med samme formål. Bestemmelsene i denne paragrafen gir ikke rett til gjengivelse i digital form.

Opphaveren har krav på vederlag.

§ 45 Tvangslisens for bruk av verk ved offentlig eksamen

Av utgitt verk kan det fremstilles eksemplarer til bruk ved offentlig eksamen. Opphaveren har krav på vederlag.

§ 46 Avtalelisens for bruk av verk i undervisningsvirksomhet

Til bruk i egen undervisningsvirksomhet kan det fremstilles eksemplarer av utgitt verk, når betingelsene for avtalelisens etter § 63 første ledd er oppfylt eller eksemplarframstillingen skjer etter tillatelse gitt av nemnd et-

ter bestemmelsene i § 65 fjerde ledd. Det kan også gjøres opptak av kringkastingssending når betingelsene for avtalelisens etter § 63 første ledd er oppfylt. Dette gjelder likevel ikke der kringkastingssendingen består av filmverk som må oppfattes som også bestemt til annen bruk enn fremføring og overføring gjennom fjernsyn, med mindre det i sendingen bare er benyttet mindre deler av verket.

Opptakssentral som er godkjent av departementet, kan til bruk i undervisningsvirksomhet gjøre opptak som nevnt i første ledd, når den oppfyller betingelsene for avtalelisens etter § 63 første ledd.

Eksemplarer fremstilt med hjemmel i første og andre ledd kan bare benyttes innenfor den undervisningsvirksomhet som omfattes av avtalen etter § 63.

Departementet kan gi forskrifter om oppbevaring og bruk av opptak etter første og andre ledd.

IV Bruk av verk i virksomheter, arkiv, bibliotek, museer mv.

§ 47 Avtalelisens for bruk av verk i institusjoner, ervervsvirksomheter mv.

Offentlige og private institusjoner, organisasjoner og ervervsvirksomheter kan til bruk innenfor sin virksomhet fremstille eksemplarer av utgitt verk når de oppfyller betingelsene for avtalelisens etter § 63 første ledd. På samme vilkår kan det gjøres opptak av kringkastingssending. Dette gjelder likevel ikke der kringkastingssendingen består av filmverk som må oppfattes som også bestemt til annen bruk enn fremføring og overføring gjennom fjernsyn, med mindre det i sendingen bare er benyttet mindre deler av verket.

Eksemplarer fremstilt med hjemmel i første ledd kan bare brukes innenfor den virksomhet som omfattes av avtalen etter § 63.

§ 48 Opptak for bruk i visse døgninstitusjoner

For tidsforskutt bruk i egen institusjon kan døgninstitusjoner innen helse-, sosial- eller kriminalomsorg vederlagsfritt gjøre opptak av verk som inngår i kringkastingssending. Slike opptak kan bare gjøres når institusjonens beboere vanskelig kan følge sendingen på kringkastet tidspunkt, og må slettes innen én uke etter at de ble gjort.

§ 49 Bruk av verk i arkiv, bibliotek, museer mv.

Departementet kan i forskrift gi regler om rett for arkiv, bibliotek, museer og undervisnings- og forskningsinstitusjoner til å fremstille eksemplarer av verk for konserverings- og sikringsformål, forskningsformål og andre særskilte formål. Bestemmelsen gjelder ikke for ervervsmessig bruk.

Departementet kan gi regler om at arkiv, bibliotek, museer og undervisningsinstitusjoner, ved hjelp av terminaler i egne lokaler, kan gjøre verk i samlingene til-

gjengelig for enkeltpersoner når det skjer til forskningsformål eller private studieformål.

§ 50 *Avtalelisens for bruk av verk i arkiv, bibliotek og museer*

Arkiv, bibliotek og museer kan fremstille eksemplarer av utgitte verk i samlingene og gjøre slike verk tilgjengelig for allmennheten når betingelsene for avtalelisens etter § 63 første ledd er oppfylt. Tilsvarende gjelder for offentliggjort kunstverk og offentliggjort fotografisk verk.

V Bruk av hitteverk i kulturarvinstitusjoner mv.

§ 51 *Kulturarvinstitusjoner som er omfattet av reglene om hitteverk*

Følgende institusjoner med allmenntillegget formål er omfattet av reglene om bruk av hitteverk etter §§ 52 til 54:

- a) offentlig tilgjengelige bibliotek, utdanningsinstitusjoner og museer
- b) arkiv-, film- og lydarvinstitusjoner
- c) allmennkringkastingsforetak.

§ 52 *Definisjon av hitteverk*

Litterære verk, lydopptak og filmverk skal regnes som hitteverk dersom det ikke er mulig å finne rettighetshaveren etter at en institusjon etter § 51 har utført og dokumentert et omfattende søk etter § 54.

Der verk eller lydopptak som nevnt i første ledd har flere rettighetshavere og bare noen av dem er funnet etter at det er utført et omfattende søk, skal verket eller lydopptaket regnes som hitteverk for den del av rettighetene som tilhører de ukjente rettighetshavere. Slike verk eller lydopptak kan bare brukes som hitteverk etter § 53 dersom de kjente rettighetshavere har gitt samtykke etter § 8.

Dersom en rettighetshaver melder seg for en institusjon som nevnt i § 51, skal verket eller lydopptaket ikke lenger anses som hitteverk. Er verket eller lydopptaket tatt i bruk som hitteverk etter § 53, må bruken opphøre. En rettighetshaver til et verk eller lydopptak som er brukt som hitteverk, har krav på rimelig kompensasjon av den som har brukt verket eller lydopptaket.

Verk eller lydopptak som i henhold til lovgivningen i et land i EØS-området anses som hitteverk, skal også anses som hitteverk i Norge.

§ 53 *Bruk av hitteverk*

Institusjon etter § 51 kan for sine allmenntillegget formål

- a) fremstille eksemplarer av hitteverk i samlingene for å digitalisere, indeksere, katalogisere, bevare, restaurere eller gjøre tilgjengelig for allmennheten etter bokstav b

- b) gjøre hitteverk i samlingene tilgjengelig for allmennheten på en slik måte at den enkelte selv kan velge tid og sted for tilgang til verket.

Bruk av hitteverk etter første ledd kan skje der følgende vilkår er oppfylt:

- a) hitteverket har tilknytning til et land i EØS-området ved at verket enten ble utgitt eller ble utsendt i radio eller i fjernsyn for første gang i et land i EØS-området, eller med rettighetshavers samtykke ble gjort tilgjengelig for allmennheten i et land i EØS-området av en institusjon etter § 51, og det ikke er grunn til å tro at rettighetshaveren ville ha motsatt seg bruken
- b) institusjonen er etablert i et EØS-land
- c) inntekter fra bruk av hitteverk skal kun dekke utgifter til eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring for allmennheten av hitteverk etter denne paragrafen
- d) kjente rettighetshavere navngis.

For allmennkringkastingsforetak gjelder reglene kun for bruk av hitteverk i form av lydopptak og filmverk i egne samlinger som foretaket har produsert eller fått produsert av andre før 1. januar 2003.

Institusjon etter § 51 kan, på samme vilkår som i første og andre ledd, bruke verk som inngår i et hitteverk etter § 52 med slik tilknytning til et EØS-land som følger av andre ledd bokstav a.

§ 54 *Omfattende søk etter rettighetshavere mv.*

Før et litterært verk, lydopptak eller filmverk kan få status som hitteverk etter § 52, skal det utføres og dokumenteres et omfattende søk i god tro etter rettighetshavere til verket eller lydopptaket. Dokumentasjon av søket skal videreformidles til Nasjonalbiblioteket.

Det omfattende søket foretas i de kilder som er relevante for den aktuelle verkstypen eller lydopptaket.

Søket skal foretas i det land innenfor EØS-området der verket eller lydopptaket første gang ble utgitt eller utsendt. Dersom verket eller lydopptaket ikke har blitt utgitt eller utsendt, men har blitt gjort tilgjengelig for allmennheten med rettighetshavers samtykke av en institusjon etter § 51, skal det søkes i det EØS-landet der institusjonen er etablert.

For filmverk der produsenten har sitt sete eller bosted i et EØS-land, skal søket foretas i dette landet.

Dersom det finnes tegn på at relevant informasjon om rettighetshaveren er tilgjengelig i andre land enn det som fremgår av første til fjerde ledd, skal informasjonskilder derfra også undersøkes.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring og dokumentasjon av omfattende søk og bruk av hitteverk, herunder om søkekilder og videreformidling av dokumentasjon til Nasjonalbiblioteket.

VI Bruk av verk for personer med nedsatt funksjonsevne

§ 55 Fri bruk for personer med nedsatt funksjonsevne

Av utgitt litterært verk eller musikkverk kan det i annen form enn lydopptak fremstilles eksemplar til bruk for personer med nedsatt funksjonsevne som ikke kan tilegne seg verket på vanlig måte. For rene lydopptak gjelder bestemmelsen i § 56.

Utgitt litterært verk kan gjengis på film, med eller uten lyd, bestemt til bruk for hørsels- og talehemmede.

Bestemmelsene i første og andre ledd gjelder ikke for ervervsmessig bruk, og gir heller ikke rett til kopiering av eksemplar som andre har fremstilt etter første ledd.

Departementet kan i forskrift gi bestemmelser om at nærmere angitt organisasjon kan fremstille, importere og utveksle eksemplar av utgitt litterært verk, herunder lydopptak, som er tilrettelagt for bruk for blinde, syns- og lesehemmede, til berettigede enkeltpersoner og til nærmere angitt organisasjon i et annet land, herunder overføring av tilpasset åndsverk slik at den enkelte selv kan velge tid og sted for tilgang til verket.

§ 56 Tvangslisens for fremstilling og bruk av opptak for personer med nedsatt funksjonsevne

Departementet kan ved enkeltvedtak eller i forskrift bestemme at nærmere angitt organisasjon eller bibliotek for vederlagsfri bruk for personer med nedsatt funksjonsevne skal ha rett til på nærmere fastsatte vilkår å fremstille eksemplar av utgitt litterært verk gjennom opptak på innretning som kan gjengi det. I tilslutning til teksten kan offentliggjort kunstverk og offentliggjort fotografisk verk gjengis på opptaket. Opphaveren har krav på vederlag som utredes av staten. Bestemmelsen gjelder ikke for ervervsmessig bruk.

VII Bruk av verk på det audiovisuelle området mv.

§ 57 Avtalelisens for tilgjengeliggjøring av audiovisuelle produksjoner mv.

Offentliggjorte audiovisuelle produksjoner og offentliggjorte verk som inngår i audiovisuelle produksjoner kan gjøres tilgjengelig for allmennheten ved nærmere angitt overføring i tråd eller trådløst når den som foretar tilgjengeligjøringen oppfyller vilkårene for avtalelisens etter § 63 første ledd. Det kan også fremstilles eksemplar som er nødvendig for slik tilgjengeliggjøring. Slik avtalelisens gjelder ikke for bruk av verk der det er inngått avtale direkte med opphaveren.

Avtalelisensen gjelder heller ikke dersom opphaveren overfor noen av partene i avtalen har nedlagt forbud mot slik bruk av verket eller det ellers er særlig grunn til å anta at opphaveren motsetter seg slik bruk. Bestemmelsen i første punktum gjelder ikke for samtidig og uendret videresending av verk som lovlig inngår i kringkastingssending.

Opphaverens enerett til samtidig og uendret videresending av verk som lovlig inngår i kringkastingssending, kan bare utøves gjennom organisasjon som kan inngå avtale etter § 63. Det gjelder likevel ikke for kringkastingsforetaks rettigheter i sine sendinger.

Ved satellittkringkasting får bestemmelsen ikke anvendelse med mindre sendingen av samme kringkastingsforetak samtidig kringkastes her i riket over jordbundet nett. Ved slik kringkasting gjelder bestemmelsen heller ikke for sceneverk og filmverk.

Bestemmelsen gjelder tilsvarende for radioproduksjoner.

§ 58 Midlertidige (efemære) opptak

Kringkastingsforetak kan, ved egne hjelpemidler og til bruk ved egne sendinger, ta opp åndsverk på innretninger som kan gjengi dem når de for øvrig har rett til å ta verket med i sine sendinger. Retten til å gjøre slike opptak av verk tilgjengelig for allmennheten avhenger av de ellers gjeldende regler. Departementet kan gi nærmere forskrifter om bruk og oppbevaring av slike opptak.

Bestemmelsen i første ledd gir ikke rett til å sammenstille film og lyd ved å overføre lydopptak til filmen, med mindre fremføring ved opptaket inngår i filmen.

VIII Følgerett ved videresalg av kunstverk

§ 59 Følgerett ved videresalg av kunstverk

Opphaveren har krav på følgerettsvederlag når en som yrkesmessig opptrer i kunstmarkedet og deltar som selger, kjøper eller formidler ved videresalg av originaleksemplar av opphavsrettslig vernede kunstverk som malerier, kollasjer, tegninger, stikk, trykk, litografier, skulpturer, billedtepper, keramikk, glasskunst og fotografiske verk. Som originaleksemplar regnes eksemplar av kunstverk som er utført i et begrenset antall av kunstneren selv eller med kunstnerens samtykke. Bestemmelsen gjelder ikke byggverk.

Retten etter første ledd gjelder ikke videresalg fra privatpersoner til museer som er åpne for publikum og ikke driver ervervsmessig, med mindre det i handelen deltar en formidler som nevnt i første ledd.

§ 60 Beregning og innkreving av følgerettsvederlaget

Følgerettsvederlaget skal beregnes på grunnlag av salgsprisen uten merverdiavgift etter følgende satser:

- a) 5 prosent av den del av salgsprisen som ikke overstiger 50 000 euro
- b) 3 prosent av den del av salgsprisen som overstiger 50 000 euro, men som ikke overstiger 200 000 euro
- c) 1 prosent av den del av salgsprisen som overstiger 200 000 euro, men som ikke overstiger 350 000 euro
- d) 0,5 prosent av den del av salgsprisen som overstiger 350 000 euro, men som ikke overstiger 500 000 euro

- e) 0,25 prosent av den del av salgsprisen som overstiger 500 000 euro.

Vederlaget skal kun betales når salgsprisen uten merverdiavgift overstiger 3 000 euro. Det totale vederlaget for et videresalg skal ikke overstige 12 500 euro.

Selgere og formidlere som nevnt i § 59 første ledd er solidarisk ansvarlige for å betale følgerettsvederlaget. Opptreter ingen av dem yrkesmessig i kunstmarkedet, er kjøperen ansvarlig for betalingen.

Overfor de vederlagspliktige må vederlagskravet gjøres gjeldende gjennom oppkreivings- og fordelingsorganisasjon som er godkjent av departementet. Når krav på vederlag etter § 59 første ledd foreldes etter reglene i foreldelsesloven, tilfaller vederlaget organisasjonen. Vederlaget skal i tilfelle brukes til å dekke organisasjonens kostnader ved oppkreivningen og fordelingen av følgerettsvederlaget eller til andre kollektive formål fastsatt i organisasjonens vedtekter.

§ 61 *Ufravikelighet og opplysningsplikt mv. ved følgerett*

Det kan ikke gis avkall på retten etter § 59, og den kan heller ikke overdras. Har ikke opphaveren arvinger, skal følgerettsvederlag som forfaller etter opphaverens død, tilfalle den organisasjon som til enhver tid er godkjent etter § 60 fjerde ledd. Slike midler skal brukes som nevnt i § 60 fjerde ledd andre punktum.

Selger, kjøper og formidler som nevnt i § 59 skal innen sjetten termin for innbetaling av merverdiavgift, til den organisasjonen som er godkjent etter § 60 fjerde ledd, oppgi de opplysninger som er nødvendige for å sikre betaling av følgerettsvederlag for det foregående årets salg. Organisasjonen kan også kreve slike opplysninger om de tre siste årenes salg.

IX Felles bestemmelser om tvangslisens, avtalelisens, nemnd mv.

§ 62 *Twisteløsning for bruk av verk ved tvangslisens*

Twist om vederlag etter §§ 21, 36, 37, 44, 45 og 56 kan enhver av partene bringe inn for Vederlagsnemnda, som kan fastsette vederlaget på bindende måte.

Vederlagsnemnda oppnevnes av sorenskriveren i Oslo tingrett. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om nemndas virksomhet, herunder om sammensettning, saksbehandling og domstolsprøving. Departementet kan i forskrift også gi regler om at vederlagspliktige som unnlater å betale vederlag, etter begjæring fra den berettigede part, med bindende virkning kan forbys fortsatt bruk.

§ 63 *Vilkår for bruk av verk ved avtalelisens*

Når det foreligger avtale om bruk av verk som nevnt i §§ 46, 47, 50 eller 57, som er inngått av organisasjon som oppfyller kravene i tredje ledd, har bruker som omfattes av avtalen rett til å bruke verk av opphavere som ikke representeres av organisasjonen (avtalelisens).

Dette gjelder bare bruk på samme område, på samme måte og for verk av samme art som avtalen omfatter, og bare for bruk som skjer i samsvar med det avtalen fastsetter. Bestemmelsen gjelder ikke for kringkastingsforetaks rettigheter i sine sendinger.

Avtalelisens kan også anvendes i tilfeller som ikke omfattes av paragrafene som er nevnt i første ledd, når en bruker på et nærmere avgrenset område har inngått avtale med organisasjon som nevnt i tredje ledd om bruk av offentliggjorte verk (generell avtalelisens). Dette gjelder likevel ikke for verk der opphaveren overfor noen av partene i avtalen har nedlagt forbud mot bruk av verket, eller det ellers er særlig grunn til å anta at opphaveren motsetter seg bruk av verket.

For avtalelisens etter første og andre ledd må avtalen inngås av en organisasjon som er godkjent av departementet på grunnlag av at den på området representerer et betydelig antall opphavere til verk som brukes i Norge, og er egnet til å forvalte rettighetene på området. For bruk på nærmere angitte områder kan departementet bestemme at den organisasjonen som godkjennes, må være en felles organisasjon for de berørte rettighetshavere. Godkjenning kan trekkes tilbake dersom organisasjonen ikke lenger oppfyller kravene i dette ledd eller andre særlige grunner tilsier det. Organisasjoner som er godkjent plikter å melde fra til departementet om forhold som kan ha betydning for godkjenningen, slik som endringer med hensyn til organisasjonens representativitet.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om kontroll med organisasjoner og fond som mottar vederlag til videre fordeling.

§ 64 *Vederlag for bruk av verk ved avtalelisens*

Ved bruk av verk etter § 63 er det som avtalen, Vederlagsnemnda eller organisasjonen som mottar vederlaget for bruken, bestemmer om innkreving og fordeling av vederlaget, bindende også for opphavere som ikke representeres av organisasjonen. Utenforstående opphavere skal ha samme rett som organiserte til å få del i midler og goder som utdeles fra eller som vesentlig er bekostet av vederlaget.

Uansett bestemmelsen i første ledd kan en utenforstående opphaver som sannsynliggjør at eget verk er brukt etter § 63, kreve at vederlag for dette skal utbetales til seg. Kravet må fremsettes innen tre år etter utløpet av det året bruken fant sted, og kan bare rettes mot den organisasjonen som i medhold av § 63 har innkrevet vederlag. Vederlagets størrelse kan hver av partene kreve fastsatt etter regler som departementet gir i forskrift.

§ 65 *Twisteløsning ved avtalelisens*

Kommer avtale etter §§ 46, 47, 50 og 57 ikke i stand, kan hver av partene kreve megling etter regler som departementet gir i forskrift. Er partene enige om det, kan

tillatelse til og vilkår for bruken fastsettes av Vederlagsnemnda etter reglene som er gitt i medhold av § 62. Fastsettelsen får samme virkning som avtale etter § 63 første ledd.

Er partene i avtaler etter §§ 46, 47, 50 og 57 enige om det, kan tvist om tolkningen av avtalen på bindende måte avgjøres av Vederlagsnemnda etter reglene som er gitt i medhold av § 62.

Kommer avtale med kringkastingsforetak om adgang til å gjøre opptak av foretakets sendinger for slik bruk som omfattes av §§ 46 eller 47 ikke i stand, gjelder bestemmelsen i første ledd første og andre punktum tilsvarende. Ved tvist om tolkning av slik avtale får bestemmelsen i andre ledd tilsvarende anvendelse.

Kommer avtale etter § 46 ikke i stand etter at meging etter første ledd er gjennomført, kan hver av partene kreve at tillatelse til og vilkår for eksemplarfremsending etter § 46 på bindende måte avgjøres av Vederlagsnemnda etter reglene som er gitt i medhold av § 62. Nemndsavgjørelsen får samme virkning som avtale etter § 63 første ledd. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om nemndas virksomhet, herunder om saksbehandling og domstolsprøving.

§ 66 Organisasjoners søksmålsrett

Organisasjon som kan inngå avtale etter § 63 første ledd kan, så lenge opphaveren ikke har motsatt seg det, kreve at det overfor bruker som ikke har inngått avtale som nevnt, ved dom nedlegges forbud etter § 78 mot ulovlig bruk av verk på en måte som omfattes av bestemmelsene i §§ 46, 47, 50 eller 57. Det samme gjelder overfor bruker som er part i en avtale som nevnt og som unnlater å betale det avtalte vederlag.

Organisasjon som kan inngå avtale etter § 63 første ledd kan, så lenge opphaveren ikke har motsatt seg det, også reise krav etter bestemmelsene i §§ 81 og 82 overfor den som har foretatt ulovlig bruk som nevnt i første ledd. Har den som ulovlig har brukt et verk innfridd organisasjonens krav, kan opphaverens krav i anledning samme bruk bare rettes mot organisasjonen, som da plikter å betale hva opphaveren har krav på.

Organisasjon som kan inngå avtale etter § 63 første ledd kan, så lenge opphaveren ikke har motsatt seg det, anvende bestemmelsene i kapittel 6 om særskilte tiltak ved inngrep i opphavsrett m.m. på Internett, ved ulovlig bruk av verk som nevnt i første ledd første punktum i paragrafen her.

Kapittel 4 Opphavsrettens overgang mv.

§ 67 Alminnelige bestemmelser om overdragelse

Opphaveren kan med den begrensning som følger av § 5 helt eller delvis overdra sin rett til å råde over åndsverket.

Ved overdragelse av opphavsrett skal opphaveren ikke anses for å ha overdratt en mer omfattende rett enn det avtalen klart gir uttrykk for.

Overdragelse av eksemplar innbefatter ikke overdragelse av opphavsretten eller noen del av denne, selv om det er et originaleksemplar som overdras. Overdragelse av opphavsrett innbefatter ikke eiendomsrett til det manuskript eller annet eksemplar som utleveres i tilknytning til overdragelsen.

§ 68 Endringer og videreoverdragelse

Overdragelse av opphavsrett gir ikke rett til å endre verket med mindre annet er avtalt.

Retten kan heller ikke overdras videre uten samtykke med mindre den går inn i en forretning eller forretningsavdeling og overdras sammen med denne. Overdrageren har fortsatt ansvaret for at avtalen med opphaveren blir oppfylt.

§ 69 Rett til rimelig vederlag ved overdragelse av opphavsrett

Når en opphaver utenfor forbrukerforhold helt eller delvis overdrar rett til å råde over et åndsverk, har opphaveren krav på rimelig vederlag fra erververen.

Ved vurderingen av hva som utgjør et rimelig vederlag, skal det blant annet legges vekt på hvilke rettigheter som overdras, hva som er vanlig på området og de konkrete forhold som gjør seg gjeldende, herunder partenes forhandlingsstyrke og formålet med den avtalte bruk. Om overdragelsen gjelder bruk i ervervsvirksomhet, skal det også legges vekt på den sannsynlige verdi av overdragelsen. Vurderingen skal baseres på forholdene på avtaletidspunktet.

Om overdragelsen gjelder rett til å gjøre et verk tilgjengelig for allmennheten ved utleie av film eller lydopptak, kan det i tillegg til momentene i andre ledd også legges vekt på utviklingen etter avtaletidspunktet.

Bestemmelsene i denne paragrafen kan ikke fravikes til skade for opphaveren.

§ 70 Avregning og kontroll

Avhenger opphaverens vederlag av erververens omsetning, salgshall eller lignende, kan opphaveren kreve at det skjer avregning minst én gang i året. Opphaveren kan også kreve at hver avregning følges av nødvendige opplysninger om de forhold som har ligget til grunn for vederlagsberegningen.

Opphaveren kan kreve at erververens regnskaper, bokføring og lagerbeholdning, samt attestasjoner fra den som har brukt verket, stilles til rådighet for en av opphaveren oppnevnt statsautorisert eller registrert revisor. Revisoren skal opplyse opphaveren om riktigheten av den avregningen som er foretatt, og om eventuelle uregelmessigheter ved den. For øvrig har revisoren

taushetsplikt om alle andre forhold som revisoren blir kjent med ved gjennomgangen.

Bestemmelsene i denne paragrafen kan ikke fravikes til skade for opphaveren.

§ 71 *Datamaskinprogram skapt i arbeidsforhold*

Opphavsrett til datamaskinprogram som er skapt av en arbeidstaker under utførelsen av oppgaver som omfattes av arbeidsforholdet, eller etter arbeidsgivers anvisninger, går over til arbeidsgiveren. Det samme gjelder adgang til endring av verket og videreoverdragelse av retten. Bestemmelsene i første og andre punktum gjelder ikke rettigheter etter § 5 eller der annet er avtalt.

§ 72 *Avtaler om innspilling av filmverk*

Har opphaveren overdratt rett til å bruke et verk for film, er erververen, hvis ikke annet er avtalt, pliktig til innen rimelig tid å innspille filmverket og sørge for at det blir gjort tilgjengelig for allmennheten. Bli erververens forpliktelser vesentlig misligholdt, kan opphaveren heve avtalen, beholde mottatt honorar og kreve erstatning for skade som ikke dekkes av honoraret.

Er ikke annet avtalt, omfatter overdragelsen av rett til innspilling av et verk for film rett til å

- a) fremstille eksemplar av filmverket
- b) gjøre filmverket tilgjengelig for allmennheten gjennom spredning av eksemplar og ved fremføring og overføring
- c) forsyne filmverket med tekster eller oversatt tale.

Bestemmelsen i andre ledd gjelder ikke musikkverk.

§ 73 *Avtaler om fremføring og overføring*

Overdragelse av rett til å la et verk fremføres offentlig eller overføres til allmennheten gir ikke erververen enerett, med mindre dette er avtalt. Er ikke annet bestemt, gjelder overdragelsen for tre år.

Selv om eneretten er overdratt, kan opphaveren, om ikke annet er avtalt, selv fremføre og overføre verket eller overdra retten til andre, hvis erververen i tre år på rad har unnlatt å gjøre bruk av retten.

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder ikke for filmverk.

§ 74 *Forlagsavtaler*

Departementet kan i forskrift gi bestemmelser om forlagsavtaler, herunder bestemmelser om ufravelige vilkår i slike avtaler.

§ 75 *Arv*

Ved opphaverens død får reglene om arv, ektefellers felleseie og gjenlevende ektefelles rett til å sitte i uskiftet bo anvendelse på opphavsretten.

Gjennom testament kan opphaveren, med bindende virkning også for ektefelle og livsarvinger, gi bestem-

melser om utøvelse av opphavsretten eller overlate til en annen å gi slike bestemmelser.

Er opphavsretten ved arv fra opphaveren gått over til flere i fellesskap, kreves samtykke fra alle arvingene til verkets første offentliggjøring hvis de eller opphaveren ikke uttrykkelig eller stilltiende har samtykket på forhånd. Ved spørsmål om offentliggjøring av verket på annen måte eller i en annen form enn tidligere er det likevel tilstrekkelig at det er gitt samtykke fra arvinger som regnet etter arvelodd utgjør et flertall. Ny offentliggjøring på samme måte kan hver av arvingene forlange eller gi samtykke til. Enhver av arvingene kan reise søksmål om inngrep i rettighetene, og enhver av dem anses som fornærmet. Dette leddet gjelder bare der ikke annet følger av bestemmelser etter andre ledd.

Gjenlevende ektefelle og enhver av opphaverens slektninger i rett opp- eller nedstigende linje, søsken, eller den som er oppnevnt i medhold av andre ledd, kan reise søksmål om overtredelse av bestemmelsene i andre ledd eller §§ 5 og 25 andre ledd, og enhver av disse anses som fornærmet.

§ 76 *Opphavsretten og formuesforholdet mellom ektefeller*

Uten hensyn til hvordan formuesforholdet mellom ektefellene er ordnet, har en opphaver som er gift, alltid enerådigheten over sin opphavsrett.

Skiftes felleseie mens opphaveren lever, skal opphavsretten holdes utenfor skiftet.

§ 77 *Utlegg og annen tvangsforfølgning*

Opphavsretten kan ikke være gjenstand for utlegg eller annen tvangsforfølgning fra kreditorene hos opphaveren selv, eller hos noen som opphavsretten er gått over til etter § 75 første ledd.

Det samme gjelder for manuskript eller tilsvarende eksemplar, plater, former eller lignende som er laget for å tjene som middel ved fremstilling av eksemplar av et bestemt kunstverk, og for kunstverk som ikke er utstilt, frembudt til salg eller på annen måte godkjent til offentliggjøring.

Kapittel 5 Straff og erstatning mv.

§ 78 *Forbud mot inngrep og andre overtredelser*

Den som har gjort inngrep i en annens rett eller på annen måte overtrådt denne loven, eller som har medvirket til det, kan ved dom forbyes å gjenta handlingen. Den som har gjort vesentlige forberedelsestiltak med sikte på å utføre en handling som vil utgjøre en overtredelse, eller som på annen måte har opptrådt slik at det er særlig grunn til å frykte at vedkommende vil overtredelse, kan ved dom forbyes å gjennomføre handlingen.

Bestemmelsen i første ledd gjelder ikke ved krav om at en tjenesteyter skal hindre eller vanskeliggjøre tilgang til nettsted som regulert i § 88.

§ 79 *Straff*

Den som begår inngrep i en annens rett eller på annen måte overtrer §§ 3, 5, 13, 16, 20 til 24, 59, 60, 99 til 107 og 108 siste ledd, straffes med bøter eller fengsel inntil ett år. Det samme gjelder den som overtrer forbud nedlagt etter § 62 eller § 108, eller bestemmelser gitt av opphaver etter § 75 andre ledd. Det samme gjelder også den som innfører eksemplar av åndsverk eller av arbeider og opptak som nevnt i §§ 16, 20, 22, 23 og 24 i den hensikt å gjøre dem tilgjengelige for allmennheten, når eksemplarene er fremstilt utenfor landet under slike forhold at en tilsvarende fremstilling her i landet ville vært i strid med denne loven.

Den som unnlater å oppgi opplysninger som nevnt i § 61 andre ledd eller unnlater å påføre opplysninger som nevnt i § 112 på et verk vedkommende forestår trykkingen av, straffes med bøter.

§ 80 *Straff for grovt inngrep*

Den som begår grovt inngrep i en annens rett etter §§ 3 første og andre ledd, 5, 16, 20, 22 til 24, straffes med bøter eller fengsel inntil tre år.

Ved vurderingen av om grovt inngrep foreligger, skal det særlig legges vekt på den skade som er påført rettighetshaveren og andre, herunder skade på rettighetshaverens anseelse og kommersielle omdømme, den vinning som inngriperen har oppnådd, og omfanget av inngrepet for øvrig.

§ 81 *Vederlag og erstatning*

Den som forsettlig eller uaktsomt gjør inngrep i en annens rett eller på annen måte overtrer denne loven, skal betale til den forurettede:

- a) rimelig vederlag for bruken, samt erstatning for skade som følge av overtredelsen som ikke ville oppstått ved avtale om bruk
- b) erstatning for skade som følge av overtredelsen, eller
- c) vederlag svarende til vinningen som er oppnådd ved overtredelsen.

Vederlag og erstatning fastsettes etter det av grunnlagene i bokstav a til c som er gunstigst for den forurettede. Ved utmålingen av vederlag og erstatning for forsettlig eller grovt uaktsomt overtredelse tas det også hensyn til ikke-økonomisk skade påført den forurettede ved overtredelsen.

Er det handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, skal overtrederen, dersom den forurettede krever det og i den grad det ikke fremstår som urimelig, i stedet for vederlag og erstatning fastsatt etter første ledd, betale det dobbelte av rimelig vederlag for bruken.

Første og andre ledd gjelder tilsvarende ved medvirkning.

For overtredelser som har skjedd i god tro, skal overtrederen i den grad det ikke fremstår som urimelig, be-

tale vederlag svarende til et rimelig vederlag for bruken eller til vinningen som er oppnådd ved overtredelsen.

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder ikke bruk som nevnt i § 3 tredje ledd eller fremstilling av eksemplar på grunnlag av et verk som er gjengitt i strid med denne loven, jf. § 26 første ledd, med mindre handlingen er forsettlig. Tilsvarende gjelder ved medvirkning til slike handlinger.

Ansvar etter første og tredje ledd kan lempes etter lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning § 5-2.

§ 82 *Tiltak for å hindre inngrep og andre overtredelser*

For å hindre inngrep og andre overtredelser av denne loven, kan retten i den utstrekning det finnes rimelig, gi pålegg om forebyggende tiltak for produkter som utgjør inngrep i en annens rett eller andre overtredelser av denne loven, og for materialer og hjelpemidler som hovedsakelig er brukt, eller tilsiktet brukt, til å fremstille slike produkter. Slikt pålegg kan blant annet gå ut på at produkter og materialer og hjelpemidler skal

- a) tilbakekalles fra handelen
- b) definitivt fjernes fra handelen
- c) ødelegges
- d) utleveres til rettighetshaveren.

Avgjørelsen av om tiltak skal pålegges og valget mellom mulige tiltak skal skje ut fra en forholdsmessighetsvurdering. Det skal blant annet tas hensyn til overtredelsens alvorlighet, virkningene av tiltakene og tredjeparts interesser.

Første ledd gjelder tilsvarende i tilfeller som nevnt i § 78 første ledd andre punktum.

Pålegg om tiltak etter denne paragrafen skal ikke være betinget av at det ytes kompensasjon til den tiltaket retter seg mot, og påvirker ikke rett til vederlag eller erstatning etter § 81. Tiltak skal gjennomføres for saksøktes regning hvis ikke særlige grunner taler mot det.

§ 83 *Tillatelse til bruk*

I stedet for å fastsette tiltak etter §§ 78 og 82, kan retten når helt særlige grunner foreligger, gi tillatelse til bruk av verket eller arbeidet mot rimelig vederlag til rettighetshaveren og på passende vilkår for øvrig. Slik tillatelse kan bare gis til den som har handlet i aktsom god tro.

§ 84 *Formidling av informasjon om dom i sak om inngrep og overtredelse*

I dom i sak om inngrep i en annens rett eller andre overtredelser av denne loven kan retten bestemme at informasjon om dommen skal formidles på passende måte for overtreders regning. Dette gjelder tilsvarende ved medvirkning til overtredelse og i tilfeller som nevnt i § 78 første ledd andre punktum.

§ 85 *Tvungent vernetting*

Sivilt søksmål om inngrep i en annens rett eller andre overtredelser av denne loven må reises ved Oslo tingrett.

Kapittel 6 Særskilte tiltak ved inngrep i opphavsrett m.m. på Internett

I Behandling av personopplysninger og tilgang til abonnementsopplysninger

§ 86 *Behandling av personopplysninger som gjelder opphavsrettsinngrep m.m.*

Rettighetshavers behandling av personopplysninger som gjelder inngrep i rettigheter etter denne lov, er unntatt fra konsesjonsplikt etter personopplysningsloven § 33 når behandlingen er nødvendig for å fastsette, gjøre gjeldende eller forsvare et rettskrav.

For øvrig gjelder personopplysningsloven for behandling av slike opplysninger.

§ 87 *Tilgang til opplysninger som identifiserer innehaver av abonnement brukt ved opphavsrettsinngrep m.m.*

Hvis det sannsynliggjøres at det er gjort inngrep i rettigheter etter denne loven, kan retten uten hinder av taushetsplikten etter ekomloven § 2-9, etter begjæring fra rettighetshaveren, pålegge en tilbyder av elektroniske kommunikasjonstjenester å utlevere opplysninger som identifiserer innehaveren av abonnementet som er brukt ved inngrepet.

Før retten treffer avgjørelse i saken, skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet anmodes om å samtykke til at tilbyderen fritas fra taushetsplikten etter ekomloven § 2-9. Rettighetshaveren skal sende slik anmodning til myndigheten og legge myndighetens uttalelse frem for retten. Uttalelsen meddeles partene. Myndigheten kan bare nekte samtykke når det kan utsette staten eller allmenne interesser for skade eller virke urimelig overfor den som har krav på hemmelighold.

For at begjæringen skal tas til følge, må retten finne at hensynene som taler for utlevering veier tyngre enn hensynet til taushetsplikten. Ved vurderingen skal retten avveie hensynet til abonnenten mot rettighetshaverens interesse i å få tilgang til opplysningene, sett hen til inngrepets grovhet, omfang og skadevirkninger. Etter en slik avveining kan retten ved kjennelse bestemme at opplysningene skal utleveres selv om samtykke er nektet, eller at opplysningene ikke skal utleveres selv om samtykke er gitt.

Begjæringen om pålegg om utlevering av opplysninger fremsettes i prosesskriv til Oslo tingrett. Bare tilbyderen av elektroniske kommunikasjonstjenester skal angis og behandles som motpart ved slike begjæringer. Tvisteloven § 28-5 første ledd gjelder tilsvarende i sak etter paragrafen her. De øvrige bestemmelsene i tvisteloven kapittel 28 gjelder ikke.

Opplysningene skal ikke utleveres før avgjørelsen er endelig. Ved utlevering av opplysningene skal tilbyderen samtidig gi melding om utleveringen til retten. Rettighetshaveren skal gi abonnenten melding om utleveringen når det har gått én måned siden opplysningene ble utlevert. Kopi av meldingen sendes samtidig til retten. Dersom særlige grunner tilsier det, kan retten i den enkelte sak fastsette en annen frist for når abonnenten skal gis melding om utleveringen. Allmennheten skal ikke gjøres kjent med saken før tidligst én måned etter at opplysningene er utlevert og abonnenten er underrettet om utleveringen, eller mer enn seks måneder er gått siden saken ble avsluttet.

For behandling av personopplysninger som mottas i medhold av denne bestemmelsen, gjelder personopplysningsloven.

II Tiltak rettet mot nettsted

§ 88 *Pålegg om å hindre eller vanskeliggjøre tilgang til nettsted der det gjøres tilgjengelig materiale som gjør inngrep i opphavsrett m.m.*

Retten kan etter begjæring fra en rettighetshaver pålegge en tjenesteyter som tilbyr informasjonssamfunnstjeneste som nevnt i ehandelsloven § 1 andre ledd bokstav b, å hindre eller vanskeliggjøre tilgang til nettsted der det i stort omfang gjøres tilgjengelig materiale som åpenbart gjør inngrep i rettigheter etter denne loven.

For at begjæringen skal tas til følge, må hensynene som taler for at pålegg gis, veie tyngre enn ulempene pålegget vil medføre. Ved vurderingen skal retten avveie interessene som tilsier at tilgangen til nettstedet hindres eller vanskeliggjøres mot andre interesser som berøres av et slikt pålegg, herunder interessene til den pålegget retter seg mot og innehaveren av nettstedet, og hensynet til informasjons- og ytringsfriheten. Det skal også tas hensyn til muligheten for alternative og mindre inngripende tiltak.

Departementet kan i forskrift gi bestemmelser om hvilke pålegg som kan gis for å hindre eller vanskeliggjøre tilgang til nettsted.

§ 89 *Begjæringen*

Begjæringen fremsettes i prosesskriv til Oslo tingrett. Begjæringen må angi alle tjenesteytere som pålegget skal omfatte som motpart. I tillegg skal innehaveren av nettstedet som begjæringen gjelder, angis som motpart. I begjæringen skal det redegjøres for de grunner den bygger på. Dokumenter som påberopes og som saksøkeren er i besittelse av, skal følge med begjæringen.

§ 90 *Behandling av begjæringen*

Dersom retten av eget tiltak skal avvise saken, trefter den straks avgjørelse om det. Kan feilen rettes, skal

saksøkeren få en frist til å rette den. Blir feilen ikke rettet, skal saken avvises.

Dersom det bedømt på grunnlag av saksfremstillingen i begjæringen, ikke er adgang til å ta den til følge, kan den forkastes straks.

Hvis det ikke er grunnlag for å avvise eller forkaste begjæringen etter første eller andre ledd, skal begjæringen forelegges for alle tjenesteytere og innehaveren av nettstedet som den retter seg mot. Disse skal gis anledning til å uttale seg før saken avgjøres. Dersom innehaveren av nettstedet er ukjent eller har ukjent adresse, kan saken avgjøres uten at vedkommende har hatt anledning til å uttale seg.

Retten bestemmer om saken skal avgjøres på grunnlag av skriftlig behandling eller om partene skal innkalles til muntlige forhandlinger. Skal det avholdes muntlige forhandlinger, skal samtlige parter innkalles til disse, jf. § 89. I tilfeller som nevnt i tredje ledd tredje punktum, kan muntlige forhandlinger avholdes uten at innehaveren av nettstedet innkalles.

Dersom det er fare ved opphold, kan retten treffe avgjørelse om pålegg uten at begjæringen forelegges for motpartene.

§ 91 Rettens avgjørelse

Begjæringen avgjøres ved kjennelse. Avgjørelsen skal nevne partene.

Tas begjæringen til følge, skal retten i kjennelsen angi hvilke tiltak tjenesteyterne skal iverksette for å etterkomme pålegget og innen hvilken frist tiltakene skal være iverksatt. Retten kan bestemme at pålegget skal ha begrenset varighet. Når begjæringen avgjøres uten at innehaveren av nettstedet eller tjenesteyterne har hatt anledning til å uttale seg, jf. § 90 tredje ledd tredje punktum og § 90 femte ledd, kan retten stille som vilkår for ikrafttredelse av pålegget at rettighetshaveren stiller sikkerhet for mulig erstatning til saksøkte. Retten kan bestemme at sikkerhetsstillelsen skal ha begrenset varighet. Pålegges saksøkeren å stille sikkerhet, skal retten fastsette en frist for å stille sikkerheten. Pålegget trer ikke i kraft før sikkerhet er stilt.

Tvangsfullbyrdsloven § 3-4 gjelder tilsvarende i saker om pålegg etter dette kapitlet. Sikkerhet som saksøkeren har stilt for mulig erstatning til saksøkte, kan begjæres frigitt når det er gått mer enn tre måneder etter at saksøkte fikk underretning om at pålegget er falt bort eller opphevet uten at det er fremmet krav om erstatning for retten.

Når retten har besluttet pålegg etter fremgangsmåten i § 90 tredje ledd tredje punktum eller § 90 femte ledd, skal en saksøkt som har rett til å begjære etterfølgende forhandlinger etter § 92, opplyses om dette.

§ 92 Etterfølgende forhandlinger

Når retten har gitt pålegg om tiltak for å hindre eller vanskeliggjøre tilgang til et nettsted uten at innehaveren av nettstedet har hatt anledning til å uttale seg, jf. § 90 tredje ledd tredje punktum, kan innehaveren av nettstedet kreve etterfølgende forhandlinger om pålegget. Det samme gjelder for samtlige saksøkte når retten har besluttet pålegg etter § 90 femte ledd.

Samtlige parter, jf. § 89, skal ha anledning til å uttale seg om en begjæring om etterfølgende forhandlinger. Reglene i § 90 tredje ledd tredje punktum og fjerde ledd gjelder tilsvarende ved etterfølgende forhandlinger.

Etter at etterfølgende forhandlinger er gjennomført, treffer retten ved kjennelse ny avgjørelse hvor den helt eller delvis stadfester, endrer eller opphever sin første avgjørelse.

Den som har anledning til å kreve etterfølgende forhandlinger, kan ikke påanke tingrettens avgjørelse. Når pålegg er besluttet uten at innehaveren av nettstedet har hatt anledning til å uttale seg, jf. § 90 tredje ledd tredje punktum, kan innehaveren av nettstedet kreve etterfølgende forhandlinger selv om avgjørelsen er påanket. Dersom en ankesak ikke er avgjort når innehaveren krever etterfølgende forhandlinger, skal behandlingen av ankesaken stanses. Ankesaken og avgjørelser i ankesaken som gjelder sakens realitet, faller bort dersom tingretten treffer ny realitetsavgjørelse etter etterfølgende forhandlinger.

Tingrettens avgjørelse truffet på grunnlag av etterfølgende forhandlinger kan påankes.

§ 93 Gjennomføring av pålegg

Et pålegg om å hindre eller vanskeliggjøre tilgang til nettsted gjennomføres etter reglene i tvangsfullbyrdsloven kapittel 13 V. Saksøkeren kan begjære gjennomføring når fristen for å iverksette tiltak har løpt ut, jf. § 91 andre ledd første punktum. Dersom saksøkeren er pålagt å stille sikkerhet etter § 91 andre ledd tredje punktum, kan ikke saksøkeren begjære gjennomføring før sikkerhet er stilt.

§ 94 Opphevelse av pålegg

Dersom det settes frem nye bevis eller det foreligger endrede forhold som godtgjør at grunnlaget for pålegget ikke lenger er til stede, skal retten på begjæring fra en saksøkt eller annen med rettslig interesse oppheve pålegget.

Begjæringen fremsettes for Oslo tingrett. Den forelegges for partene. Bestemmelsene i § 90 tredje ledd tredje punktum og fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Avgjørelsen treffes ved kjennelse. Kjennelse som opphever et pålegg får ikke virkning før den er rettskraftig.

§ 95 Bortfall av pålegg

Et pålegg om å hindre eller vanskeliggjøre tilgang til nettsted faller bort uten opphevelse

- når en fastsatt tid for pålegget er løpt ut
- når saksøkeren er gitt en frist for å stille sikkerhet, og fristen oversittes, eller
- når saksøkeren gir avkall på sin rett etter pålegget.

Frist som nevnt i første ledd bokstav b kan på begjæring forlenges. Forlengelse kan bare gis dersom begjæringen kommer inn innen utløpet av fristen. Forlengelse kan etter samme regler gis på ny.

Enhver av de saksøkte kan kreve at retten treffer avgjørelse om at pålegget er falt bort etter første ledd. Bestemmelsene i § 94 andre og tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 96 Sakskostnader

I sak om begjæring om pålegg kan en tjenesteyter bare ilegges ansvar for saksøkerens sakskostnader etter tvisteloven kapittel 20 i ankesak der tjenesteyteren har anket. For øvrig gjelder bestemmelsene om sakskostnader i tvisteloven kapittel 20.

§ 97 Erstatning ved opphevelse og bortfall av pålegg

Dersom et pålegg om å hindre eller vanskeliggjøre tilgang til nettsted er opphevet eller bortfalt, og det viser seg at det ikke var grunnlag for saksøkerens begjæring da pålegget ble besluttet, plikter saksøkeren å erstatte den skade saksøkte har lidt som følge av pålegget og ved de skritt som har vært nødvendige for å avverge pålegget eller å få det opphevet.

Krav om erstatning etter denne paragrafen kan gjøres gjeldende for Oslo tingrett i sak om opphevelse eller bortfall av pålegget, eller ved ordinært søksmål.

§ 98 Forholdet til tvisteloven

Tvisteloven kapittel 1 til 3, §§ 4-1 og 4-7, § 9-6, kapittel 11 til 15, kapittel 16 unntatt §§ 16-1, 16-2, 16-8, 16-10 og §§ 16-15 til 16-19, kapittel 18, kapittel 19 unntatt §§ 19-11, 19-12 og § 19-13 første og andre ledd og kapittel 20 til 31 gjelder tilsvarende i saker om pålegg så langt de passer og ikke annet følger av §§ 86 til 98 i denne loven.

Kapittel 7 Bestemmelser til vern for tekniske beskyttelsessystemer og elektronisk rettighetsinformasjon

§ 99 Forbud mot omgåelse mv. av effektive tekniske beskyttelsessystemer

Det er forbudt å omgå effektive tekniske beskyttelsessystemer som en rettighetshaver eller den rettighetshaveren har gitt samtykke, benytter for å kontrollere eksemplarfremstilling eller tilgjengeliggjøring for allmennheten av et vernet verk.

Det er videre forbudt å

- selge, leie ut eller på annen måte distribuere

- produsere eller innføre for distribusjon til allmennheten
- reklamere for salg eller utleie av
- besitte for ervervsmessige formål, eller
- tilby tjenester i tilknytning til

innretninger, produkter eller komponenter som frembys med det formål å omgå effektive tekniske beskyttelsessystemer, eller som kun har begrenset ervervsmessig nytte for annet enn slikt formål, eller som i hovedsak er utviklet for å muliggjøre eller forenkle slik omgåelse.

Denne paragrafen skal ikke være til hinder for forskning i kryptologi.

Bestemmelsen i første ledd skal heller ikke være til hinder for privat brukers tilegnelse av lovlig anskaffet verk på det som i alminnelighet oppfattes som relevant avspillingsutstyr. For tekniske innretninger til beskyttelse av et datamaskinprogram gjelder i stedet § 101.

Bestemmelsene i første ledd skal ikke være til hinder for eksemplarfremstilling etter § 49.

§ 100 Adgangen til bruk av verk når effektive tekniske beskyttelsessystemer er anvendt

Rettighetshavere skal påse at den som har lovlig tilgang til et vernet verk, uten hinder av effektive tekniske beskyttelsessystemer kan gjøre bruk av verket, herunder fremstille nye eksemplarer, i henhold til §§ 32 til 34, 40, 43, 45, 48, 49, 55, 56, og 58.

Dersom en rettighetshaver etter begjæring fra en berettiget etter bestemmelsene ovenfor ikke gir tilgang som nevnt i første ledd, kan rettighetshaveren etter begjæring fra den berettigede pålegges å gi slike opplysninger eller annen bistand som er nødvendig for å muliggjøre bruk av verket i samsvar med formålet. Begjæringen rettes til en nemnd opprettet av departementet etter forskrift som departementet kan gi. Nemnda kan i tillegg til pålegg som nevnt, bestemme at berettiget etter de nevnte bestemmelsene uten hinder av § 99 kan omgå anvendte tekniske beskyttelsessystemer dersom rettighetshaver ikke overholder den fristen nemnda setter for å etterkomme pålegget.

Eksemplarer av verk som faller inn under lov 9. juni 1989 nr. 32 om avleveringsplikt for allment tilgjengelige dokument, skal likevel alltid utstyres med nødvendig informasjon til at omgåelse av tekniske beskyttelsessystemer for lovlig eksemplarfremstilling, er mulig.

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder ikke der vernet verk på avtalte vilkår ved overføring stilles til rådighet for allmennheten på en slik måte at den enkelte selv kan velge tid og sted for tilgang til verket.

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder ikke for datamaskinprogram. Departementet kan ved enkeltvedtak eller i forskrift fastsette at enkelte arkiv, bibliotek og museer automatisk får avlevert nødvendig informasjon til at omgåelse av tekniske beskyttelsessystemer for lovlig eksemplarfremstilling, skal være mulig.

§ 101 Tekniske innretninger til beskyttelse av et datamaskinprogram

Det er forbudt å omsette eller i ervervsøyemed besitte et hvilket som helst middel hvis eneste formål er å gjøre det lettere ulovlig å fjerne eller omgå tekniske innretninger til beskyttelse av et datamaskinprogram.

§ 102 Forbud mot fjerning eller endring av elektronisk rettighetsinformasjon

Det er forbudt uten rettighetshaverens samtykke

- a) å fjerne eller endre elektronisk rettighetsinformasjon som rettighetshaveren har føyet til et vernet verk, og som enten inngår i et eksemplar eller fremtrer i forbindelse med at verket gjøres tilgjengelig for allmennheten, eller
- b) å innføre et eksemplar for spredning, omsette eller på annen måte gjøre et vernet verk tilgjengelig for allmennheten der elektronisk rettighetsinformasjon er fjernet eller endret i strid med bokstav a dersom handlingen i bokstav a eller b foranlediger, muliggjør, letter eller skjuler et inngrep i opphavsrett.

§ 103 Arbeider vernet etter kapittel 2

Det som i dette kapittel sies om verk, gjelder tilsvarende for arbeider som er vernet etter kapittel 2.

Kapittel 8 Forskjellige bestemmelser

§ 104 Retten til eget bilde

Fotografi som avbilder en person, kan ikke gjengis eller vises offentlig uten samtykke av den avbildede, unntatt når

- a) avbildningen har aktuell og allmenn interesse
- b) avbildningen av personen er mindre viktig enn hovedinnholdet i bildet
- c) bildet gjengir forsamlinger, folketog i friluft eller forhold eller hendelser som har allmenn interesse
- d) eksemplarer av avbildningen på vanlig måte vises som reklame for fotografens virksomhet og den avbildede ikke nedlegger forbud, eller
- e) bildet brukes som omhandlet i § 33 andre ledd eller § 37 tredje ledd.

Vernet gjelder i den avbildedes levetid og 15 år etter utløpet av avbildedes dødsår.

§ 105 Bestilte portretter

Opphaveren kan ikke utøve sine rettigheter til et bestilt portrettbilde uten samtykke fra bestilleren.

Er portrettet et fotografisk verk, kan eksemplarer av det på vanlig måte vises som reklame for opphaverens fotografivirksomhet såfremt bestilleren ikke nedlegger forbud.

Om vern for den avbildede gjelder bestemmelsene i § 104 selv om portrettet ikke er fotografisk.

§ 106 Forbud mot å bruke tittel mv. som kan forveksles med annet åndsverk

Et åndsverk må ikke gjøres tilgjengelig for allmennheten på en måte som er egnet til å fremkalle forveksling med tidligere offentliggjort verk eller dets opphaver.

§ 107 Forbud mot bruk av opphaverens navn og merke

Det er forbudt å sette opphaverens navn eller merke på eksemplarer av et kunstverk uten opphaverens samtykke.

§ 108 Forbud mot å tilgjengeliggjøre åndsverk på en krenkende måte

Selv om opphavsrettens vernetid er utløpt, kan et åndsverk ikke gjøres tilgjengelig for allmennheten på en måte eller i en sammenheng som er krenkende for opphaverens eller verkets anseelse eller egenart eller på annen måte antas å kunne skade allmenne kulturinteresser.

Uten hensyn til om vernetiden er utløpt kan departementet, når opphaveren er død, forby at et åndsverk gjøres tilgjengelig for allmennheten på en slik måte eller i en slik sammenheng som nevnt i første ledd. Slikt forbud kan departementet også nedlegge på begjæring fra en opphaver som lever, dersom verket ikke er vernet her i riket.

Bestemmelsen i § 5 første ledd får tilsvarende anvendelse selv om opphavsrettens vernetid er utløpt, eller verket er uten vern her i riket.

§ 109 Plikt til å varsle opphaveren før ødeleggelse av åndsverk

Krever omstendighetene at originaleksemplarer må ødelegges og opphaveren er i live, skal opphaveren gis varsel i rimelig tid når det kan skje uten særlig ulempe.

§ 110 Opphaverens rett til å få adgang til åndsverk i andres besittelse

Innehaver av originaleksemplarer som uten rimelig grunn hindrer opphaveren i å gjøre bruk av sin rett etter § 3, kan ved dom pålegges å gi opphaveren slik adgang til eksemplaret som retten finner rimelig. Retten kan gjøre opphaverens adgang til eksemplaret avhengig av sikkerhetsstillelse eller stille andre vilkår.

Sak som nevnt i første ledd kan bare reises av opphaveren personlig.

§ 111 Forholdet til tjenesteloven

Departementet kan for godkjenning etter §§ 18, 21, 46, 60 og 63 gi forskrift om saksbehandlingsregler til utfylling av reglene i tjenesteloven, herunder om saksbehandlingsfrist og rettsvirkninger av fristoversittelse. Unntak fra tjenesteloven § 11 andre ledd kan bare gjøres når det er begrunnet ut fra tvingende allmenne hen-

syn, herunder hensynet til privatpersoners beskyttelsesverdige interesser.

§ 112 *Bestemmelser om trykte verk mv.*

Trykte verk skal være påført ansvarlig utgiver, opplagsnummer og trykkeår. Grafiske verk og trykte gjengivelser av musikkverk skal dessuten være påført fortløpende nummer innen opplaget.

Kapittel 9 Lovens rekkevidde

§ 113 *Lovens rekkevidde for opphavsrett til åndsverk*

Lovens bestemmelser om opphavsrett får anvendelse på

- åndsverk som er skapt av norsk statsborger eller av person som er bosatt her i riket
- åndsverk som er utgitt første gang her i riket, eller er utgitt samtidig her og i et annet land
- filmverk og fjernsynsverk hvis produsent har sitt hovedsete eller er bosatt her i riket
- byggverk som er oppført her i riket
- kunstverk og fotografisk verk som er innføyd i bygninger eller faste anlegg her i riket.

Samtidig utgivelse som nevnt i første ledd bokstav b anses å ha funnet sted når verket utgis her i riket innen 30 dager etter første utgivelse.

Som produsent etter bestemmelsen i første ledd bokstav c anses, når ikke annet er opplyst, den hvis navn på vanlig måte er angitt på eksemplar av filmverket.

Bestemmelsene i §§ 59 til 61 får anvendelse på åndsverk som er skapt av norsk statsborger eller av person som er bosatt her i riket.

Bestemmelsene i §§ 106 til 108 gjelder uten begrensningene som følger av paragrafen her.

Bestemmelsen i § 13 får anvendelse på åndsverk som er gjort tilgjengelig for allmennheten av norsk statsborger eller person som er bosatt her i riket, eller av selskap som har norsk styre og sete her i riket.

§ 114 *Lovens rekkevidde for nærstående rettigheter*

Kapittel 3 gjelder, med unntak av §§ 23 og 24 og den i §§ 16 og 20 nevnte spredningsrett, til fordel for arbeid som er frembrakt av

- norsk statsborger eller person som er bosatt her i riket
- selskap som har norsk styre og sete her i riket.

Bestemmelsene i §§ 16 og 22 gjelder også for fremføringer, overføringer og kringkastingssendinger som finner sted i Norge. Bestemmelsen om spredningsrett i §§ 16 og 20 gjelder for lyd- og filmopptak gjort i Norge. Bestemmelsen i § 20 om rett til eksemplarframstilling gjelder til fordel for ethvert lyd- og filmopptak. Bestemmelsen i § 24 gjelder for arbeid frembrakt av noen som er statsborger i eller bosatt i eller har sete i et land innenfor EØS-området. Bestemmelsen i § 23 gjelder for foto-

grafiske bilder som første gang er utgitt her i riket eller som er laget av noen som er statsborger i eller bosatt i eller har sete i et land innenfor EØS-området. Det samme gjelder for fotografier innføyd i bygninger eller faste anlegg i et land innenfor nevnte område.

Bestemmelsene i § 104 gjelder avbildninger av person som er eller har vært bosatt her i riket.

§ 115 *Lovens anvendelse for satellittkringkasting*

Når verk eller prestasjoner kringkastes over satellitt fra et land utenfor EØS-området, kommer loven til anvendelse dersom satellitten mottar signalene fra Norge, eller kringkastingssendingen foretas etter oppdrag fra et kringkastingsforetak som har sitt hovedsete her i riket. Paragrafen her gjelder bare dersom senderlandets regler om retten til kringkasting av verk og prestasjoner ikke gir tilsvarende vern som etter denne lov.

§ 116 *Forskriftshjemmel for å kunne gi loven anvendelse for andre åndsverk*

Under forutsetning om at vedkommende stat i det minste likebehandler norske verk med sine egne, kan Kongen gi forskrifter om hel eller delvis anvendelse av lovens regler for verk med en nærmere bestemt tilknytning til fremmed stat.

Kongen kan videre bestemme at lovens regler helt eller delvis skal gjelde åndsverk utgitt av mellomfolkelig organisasjon og ikke utgitte verk som slik organisasjon har utgivelsesretten til.

Bestemmelsen har tilsvarende anvendelse på arbeider som vernes i kapittel 2.

Av hensyn til overenskomst med fremmed stat kan Kongen videre gi særskilte bestemmelser om avtaler om overdragelse av rett til innspilling av verk for film og fjernsyn, herunder hvilke verk reglene skal gjelde for.

§ 117 *Lovens anvendelse for eksisterende åndsverk*

Loven gjelder også åndsverk og andre arbeider fra før lovens ikrafttredelse.

Eksemplar som er lovlig fremstilt før lovens ikrafttredelse, kan fremdeles spres til allmennheten eller vises offentlig, likevel slik at bestemmelsene om utleie i §§ 16, 20 og 27 og bestemmelsene i § 27 om utlån av digitalt eksemplar av datamaskinprogram får anvendelse også i disse tilfellene.

Kapittel 10 Sluttbestemmelser

§ 118 *Ikrafttredelses- og overgangsregler*

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Fra samme tid oppheves lov 12. mai 1961 nr. 2 om opphavsrett til åndsverk m.v. Forskrifter gitt med hjemmel i nevnte lov gjelder også etter at denne loven har trådt i kraft.

Loven gjelder ikke handlinger som er utført eller rettigheter som er ervervet før denne loven trer i kraft. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

§ 119 Endringer i andre lover

I lov 14. desember 1956 nr. 4 om avgift på offentlig framføring av utøvende kunstners prestasjoner m.v. gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Ved avgifter som pålegges etter bestemmelsene i denne lov opprettes et fond til støtte for utøvende kunstnere og produksjon av opptak av utøvende kunstners prestasjoner. Med utøvende kunstnere menes her musikere, sangere, skuespillere, dansere, dirigenter, sceneinstruktører og andre som gjennom sin kunst framfører åndsverk eller tradisjonsuttrykk.

§ 3 skal lyde:

§ 3. Plikt til å betale avgift til fondet har enhver som offentlig framfører eller overfører til allmennheten utøvende kunstners prestasjoner ved hjelp av:

- a. lydopptak eller film, herunder videogram;
- b. radio eller fjernsynsmottaker, datamaskiner eller lignende.

Avgiftsplikten omfatter ikke offentlig framføring eller overføring til allmennheten av lydopptak som er vederlagspliktig etter åndsverkloven § 21 eller overføring til allmennheten av lydopptak eller film på en slik måte at den enkelte selv kan velge tid og sted for tilgang til opptaket. Avgiftsplikten omfatter heller ikke overføring gjennom videresending av kringkastingssending, eller overføring av film gjennom kringkastingssending eller på kino. Unntatt er også framføring eller overføring som nevnt i første ledds bokstav b, når framføringen eller overføringen ikke inngår som et ledd av betydning i den bedrift eller den virksomhet det gjelder. Avgift skal heller ikke betales hvor framføringen eller overføringen skjer under slike forhold at en opphaver etter reglene i åndsverkloven tredje kapittel ikke ville ha krav på godtgjørelse.

Utøvende kunstner eller produsent av opptak kan ikke kreve særskilt godtgjørelse for framføring eller overføring som er avgiftspliktig etter denne paragrafen.

Denne bestemmelsen skal likevel ikke være til hinder for at utøvende kunstner eller produsent ved avtale forbeholder seg rett til godtgjørelse for offentlig framføring eller overføring av film og videogram, og skal heller ikke være til hinder for at utøvende kunstner ved avtale med produsent forbeholder seg rett til godtgjørelse for visse offentlige framføringer eller overføringer ved hjelp av lydopptak når opptaket gjøres med slik offentlig framføring eller overføring for øye.

Produsent eller forhandler av opptak som nevnt i første ledds bokstav a kan ikke overfor kjøperen av opptaket forby framføring eller overføring som er avgiftspliktig etter denne paragrafen.

B.

I

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag om å justere «klasseromsregelen» i åndsverkloven § 43 dersom det viser seg at bruken etter bestemmelsen utvikler seg slik at den skader rettighetshavernes interesser på en urimelig måte.

II

Stortinget ber regjeringen utrede en tvisteløsningsordning for fastsetting av rimelig vederlag og komme tilbake til Stortinget med egen sak på egnet måte.

III

Stortinget ber regjeringen fortløpende vurdere om norske myndigheter kan gi regler som sikrer at leverandører av nettjenester som lagrer og tilgjengeliggjør store mengder av verk og annet kreativt innhold lastet opp av brukere, må bidra til at rettighetshaverne får vederlag for slik bruk av deres materiale.

IV

Stortinget ber regjeringen se på bruken av strømming som basis for fri overføring i skolene og komme tilbake med sak til Stortinget dersom denne bruken er en årsak til at flere kommuner har sagt opp sin lisensavtale med Norwaco og Kopinor.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 8. mai 2018

Kristin Ørmen Johnsen

leder

Geir Jørgen Bekkevold

ordfører